

ወንጌል ነፃ ያወጣል።

የ ወ ን ጌ ል ስ ር ጭ ት ታ ሪ ክ
በ ከ ም ባ ታ ና ሃ ዲ ያ።

ጸሐፊ፡- ዓለሙ ሕምባሮ

ኤዲተር፡- ዓለማየሁ ማሞ

“በነጻነት ልንኖር ከርስቶስ ነጻነት አወጣን፤ እንግዲህ
ጸንታችሁ ቁሙ እንደ ገናም በባርነት ቀንበር አትያዙ።” (ገላ. 5:1)።

የጸሐፊው መብት በሕግ የተጠበቀ ነው።

All Rights Reserved

1992

የናዝሬቱ ኢየሱስ ክርስቶስ ግልጽ፡ ነጻ የሚያወጣና እውነተኛ የምሥራች
የማዳኑ ዜና ለመጀመሪያ ጊዜ በ1920 ዓ.ም በከምባታና ሃዲያ ምድር
ፈነጠቀ። ዮሐ. 8:36

የመጽሐፉ መታሰቢያነት ነፃ ላወጣን ለክርስቶስ ኢየሱስ መስቀል ነው። በተጨማሪም የወንጌልን አደራ እስከዚህ ድረስ በታላቅ ተጋድሎ ላደረሱት የእምነት አባቶችና በእምነት ላሳደጉኝ ለእናት ቤተ ወርሃኒክ፥ እንዲሁም ለዘመኑ ወጣት ምእመናን ይሁንልኝ።

ማውጫ

ገጽ

መግቢያ

ምዕራፍ አንድ፡-በኢትዮጵያ የክርስትና እመጣጥ ሂደት	1
ምዕራፍ ሁለት፡- ቅድመ- ወንጌል በክምባታና ሃዲያ	5
1. የፈንዳኖ እምነት ሥርዓት	6
2. የጉሣ አለቃን ማምለክና ያሳደረው ተጽዕኖ	6
3. የፀሐይ አምልኮ ልምምድ	7
4. የዛርና የአቴቴ እምልኮ የድግስ አወጣጥ	8
5. የሰይጣን ውስጣዊ አሠራር ምሥጢር	10
ምዕራፍ ሦስት፡- ድኅረ- ወንጌል በክምባታና ሃዲያ	13
1. ከ 1919-1930 ዓ.ም የወንጌል ተከላ	13
2. ከ 1931-1935 ዓ.ም የወንጌል አደራረስና እንቅስቃሴ	22
3. ከ 1936-1940 ዓ.ም በክርስቲያኖች ላይ የተነሡት ስደቶች	32
ሀ. የሚሸግዳ ስደት	33
ለ. 2ኛው ዙር ስደት	36
ምዕራፍ አራት፡- የወንጌል ስርፀት በክምባታና ሃዲያ	39
ሀ. ዱራሜ	39
ለ. ቦቢች	42
ሐ. ከ 1941 ዓ.ም ጀምሮ የቤተ ክርስቲያናት መደራጀት	44
መ. የወንጌል እማኞች አንድነት ማኅበር መቋቋም	45
ሠ. ከ 1943 - 1965 ዓ.ም የአንጋፋ ወንጌላውያን የመላክ ሂደት	45
ረ. በእነዚያ ዘመናት የሴቶች ተሳትፎ በወንጌል ስርጭት	47
ሰ. የራልፍ ጄኮብሰን አገልግሎት	48
ሸ. የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ቤቶች መከፈት	49
ቀ. የሰይጣን ሥራ መሟሸሽ	52
በ. የቤተ ክርስቲያናት እንቅስቃሴ በዘመኑ ደርግ (1966-1983)	55
ምዕራፍ አምስት፡- ከ1983 ዓ.ም ጀምሮ ያለው የቤተ ክርስቲያናት እንቅስቃሴ	58
ማጠቃለያ	67
ዋቢ መጻሕፍት	70

መግቢያ

“የዱሮውን ዘመን አስብ፥ የብዙ ትውልድንም ዓመታት አስተውል፤ አባትህን ጠይቅ፥ ያስታውቅህማል፤ ሽማግሌዎችህን ጠይቅ፥ ይነገሩህማል።” (ዘዳ. 32:7)።

በዘፍጥረት 1:31 ላይ “እግዚአብሔርም ያደረገውን ሁሉ አየ፥ እነሆም እጅግ መልካም ነበረ....” በሚለው በቃሉ መሠረት ጌታ በአባቶቻችን ዘመን በከምባታና ሃዲያ ምድር የሠራውን ድንቅ ሥራ ወደ ኋላ መለስ ብለን ቃኝተን ያለፈውንና የአሁኑን ሁኔታ በማመዛዘን ለወደፊትም የሚያስጨብጠንን ተስፋ መመርኮዝ መቻል አለብን። እናም ከዕድሜ ባለጠኑች ጠይቄ የተረዳሁትን፤ ክርስትና ወደ ኢትዮጵያ እንዴት እንደመጣ ከታሪክ ማኅደር የተመለከትኩትንና እኔም የማውቀውን ጽፌያለሁ። የመጽሐፉ መሠረት ይህን እውነት ተረድተንና አመዛዝነን፥ በዘመናት ሁሉ የማይለወጠውን የታሪኩን ባለቤት ጌታ እግዚአብሔርን የማመስገንና የታሪኩንም ቅርስ ለትውልድ የማስቀረት አሳብ ነው።

በመጽሐፉም ውስጥ በከምባታና ሃዲያ ምድር የተፈጸመውንና ወንጌል ያመጣውን የታሪክ ለውጥ በተቻለ መጠን ሳይዛባ በታሪኩ አጥንት ላይ ሥጋ ታክለውበት መንፈሳዊ ምክሮችን በመጨመር በዝርዝር እንዲቀርብ ጥረት ተደርጎአል። አልፎ አልፎ ታሪኩ በፎቶግራፎችና በሥዕላዊ መግለጫዎች ተደግፏል። ይህ የሆነበት ምክንያት ስፋት ያለውን አሳብ ለመጠቅለልና ባጭሩ ለመግለጽ ነው። በዚሁ መሠረት እኔም በጽሑፉ ጣልቃ አስፈላጊ ናቸው የምላቸውን ተጠቅሜባቸዋለሁ። በእርግጥ ታሪካዊ የመሆናቸውን ያህል ሥዕሎቹ ዕድሜአቸው የገፋ እንደመሆኑ አልፎ አልፎ ግልጽ ባይሆኑም የእማኝነታቸውን ደረጃ ከፍ ያደርጋል የሚል እምነት አለኝ። ንብ አግኝቶ ማር ለመብላት ቀፎ መስቀል ያስፈልጋል። ንብም ከአበባዎች ቀስማ ማር ታዘጋጃለች። እንዲሁም ይህ ጽሑፍ ከተለያዩ መንፈሳዊ ምንጮችና ጥበብን ሊሰጥ ከሚችለው ከታላቁ መጽሐፍ ማለትም ከመጽሐፍ ቅዱስ የተቀነባበሩ ጥቅሶች ስለሚገኙበት አንባቢው ጥበብን ለማግኘት ሳይሰለች ሊያነበው ይገባል። “ጥበብ ሊሰጡህ የሚችሉትን ቅዱሳን መጻሕፍትን አውቀሃል.....የእግዚአብሔር መንፈስ ያለበት መጽሐፍ ሁሉ ለትምህርትና ለተግሣጽ ልብንም ለማቅናት በጽድቅም ላለው ምክር ደግሞ ይጠቅማል” (2ኛ ጢሞ. 3:15-17) በሚለው መሠረት የትላንትናውን፥ የዛሬውንና የነገውን የኢየሱስን ታሪክ ለማወቅ ለሚፈልግ ሁሉ የቀረበ ጽሑፍ ነው። ኢየሱስ ለዘላለም ጌታ ነው (ዕብ. 13:8)።

ምስጋና

ከሁሉ በፊት የረዳኝን እግዚአብሔርን አመሰግናለሁ። ለዚህ የጌታ ሥራ አሳብ በመስጠት፡ ~~መረጃ~~ በማቅረብና በትየባ የተባበራችሁኝን ወገኖች ሁሉ ከልብ አመሰግናልኝ።

“እውነተኛ ክርስትና የሃይማኖት ባሕል ሳይሆን ራሱን የቻለ የልብ ለውጥ ነው።” ዓለሙ ሕምባሮ

ማስታወሻ

በመጽሐፉ ሽፋን ላይ የተመለከተው ሥዕል መግለጫዎች፡-

1ኛ፡- የሰው ልጅ በኃጢአት ታሥሮ በጨለማ ውስጥ ይኖር እንደነበረ ያሳያል።

2ኛ፡- ነገር ግን ኢየሱስ ክርስቶስ በመስቀል ላይ “ተፈጸመ” ባለ ጊዜ፡-

ሀ. ሰይጣን ጭንቅላቱ ተመትቶ ለዘላለም ተሸነፈ፤ ሥራውም ፈረሰ።

ለ. የኃጢአት ዕዳ በመስቀሉ ተከፈለ።

ሐ. ሞት በትንሣኤው ኃይል ድል ተመታ። እኛም በመስቀሉ ሥራ ከዘላለም ሞት ነፃ ወጣን።

3ኛ፡- የተከፈተው ወንጌል ለሁሉም በይፋ ስለተገለጠ ከታሠረበት ሠንሠለት በወንጌል ብርሃን ነፃ የወጣ ሁሉ የወንጌሉንችቦ የመስቀሉን ጸጋ ከፍ አድርጎ ይዞ ሲኖጥ የሚያሳይ ነው። በመጽሐፉም ጌታ በረከቱን ይስጠን። አሜን። ጸሐፊው።

ምዕራፍ አንድ

በኢትዮጵያ የክርስትና አመጣጥ ሂደት

በሐዋርያት ሥራ ምዕራፍ 8 የተጠቀሰው ህንደኬ የተባለች የኢትዮጵያ ንግሥት አዛዥና ጃንደረባ የነበረው ኢትዮጵያዊ ከፊልጶስ የወንጌልን እውነት ተረድቶና ኢየሱስ ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅ እንደሆነ አምኖ ቢጠመቅም የክርስትናን እምነት ወደ አክሱም ማምጣቱን የሚነግር የታሪክ ዘገባ የለም። ሆኖም ክስተቱ ከ40 ዓ.ም በፊት መሆኑ ግልጽ ነው።

ፍሬምናጦስ፡- ከ 370-430 ዓ.ም ገደማ የኖረውና በርካታ የሥነ-መለኮት መጻሕፍትን የጻፈው የሶሪያ ምሑር ረሬንስ የክርስትናን ወደ ኢትዮጵያ አመጣጥ በዘገበው ጽሑፉ እንደገለጸው፡- “መትሮዶስ” የተባለ ፈላስፋ አንዳንድ ስፍራዎችን ለማየትና ዓለምን ለመቃኘት ወደ ሩቅ ምሥራቅ ዘልቆ ሄዶ ነበር ይላል። የዚህን ፈላስፋ አርአያ በመከተል ሌላ የጢሮስ ፈላስፋ ደግሞ ከራሱ ጋር ዘመዶቹ የሆኑና ስለ ሰብዓዊ ኑሮ ያስተምራቸው የነበሩ ሁለት ትናንሽ ወንዶች ልጆችን አስከትሎ ተመሳሳይ ለሆነ ዓላማ ሕንድን ሊጎበኝ ተነሣ።

ከሁለቱ ልጆቹ መካከል በዕድሜ የሚያንሰው ኤዲስዩስ የሚባል ሲሆን ታላቅየው ፍሬምናጦስ ይባል ነበር። ይህ ፈላስፋ ጉብኝቱን ከፈጸመና ነፍሱ የረካችበትን ነገር ሁሉ ከመዘገበ በኋላ ወደ መጣበት መመለስ ሲጀምር ይጓዝበት የነበረው መርከብ ውኃ ለመቅዳት ይሁን ወይም ለሌላ ጉዳይ በአንድ ወደብ ላይ ቆይታ ያደርጋል። በዘመኑ ሥልጣኔ ያልነበራቸው ኋላ ቀር የአካባቢው ሰዎች የሚጎራበቷቸው ጎሣዎች ከሮማውያን ጋር ያላቸው ውል የፈረሰ መሆኑን ከገለጹላቸው በኋላ በመካከላቸው የሚገኙትን ሮማውያን ሁሉ ጨፍጭፎ የመግደል ልማድ ነበራቸው። እናም ፈላስፋው ያረፈበት መርከብ እዚያው እያለ እርሱና አብረውት የነበሩት ሰዎች ተሠዩ።

ይሁን እንጂ ሁለቱን ልጆች ጌታ ለዓላማ አተረፋቸው። ከወደቡ ፈቀቅ ብለው በዛፍ ጥላ ሥር ሆነው ሲያጠኑና ትምህርታቸውን ሲያዘጋጁ ስለተገኙ በእነዚህ ባልሠለጠኑ ሰዎች ምሕረት ተደርጎላቸው ወደ ንጉሣቸው ተወሰዱ።

ንጉሡም ኤዲስዩስ የተባለውን የቤተ መንግሥቱ ጠጅ አሳላፊ አድርጎ ሾመው። ፍሬምናጦስ ግን አርቆ አስተዋይና የረጋ መሆኑን ስለተገነዘበ የቤተ መንግሥቱ የገንዘብ ቤት ሹምና ጸሐፊ አደረገው። ከዚያን ጊዜ ጀምሮ ወጣቶቹ በክብር ይጠበቁና ንጉሡም ይወዳቸው ነበር። ከብዙ ጊዜም በኋላ ንጉሡ ሚስቱንና ለቅቆት የሄደውን ግዛት

የሚወርስ ጨቅላ ልጁን ትቶ ሞተ። እነዚህ ሁለት ጎልማሶችም የወደዱትን እንዲያደርጉ ነጻነት ተሰጣቸው። ይሁን እንጂ ንግሥቲቱ ልጇ እስኪያድግ ድረስ በግዛቷ ውስጥ ሁሉ መንግሥቷን በማስተዳደር የሚረዷት ከእነርሱ የተሻሉ ሰዎች አልነበራትም። በተለይ ፍሬምናጦስ ግዛቷን ሊያስተዳድር የሚበቃ ችሎታ የነበረው በመሆኑና ኤዲስዩስ ደግሞ ታዛዥና ልቧም የተቀበለው ሰው ስለነበር አልቅላ ከእርሷ ጋር እንዲቆይ ለመነቻቸው።

በዚያም ሲኖሩ ፍሬምናጦስ የመንግሥቱን ሥልጣን ጨበጡ። እግዚአብሔርም ልቡን ሰላነሣሣው ክርስቲያን የሆኑ ሮማውያን ነጋዴዎችን አፈላልጎ ከእርሱ ጋር እንዲቀራረቡ በማድረግ በተለያዩ ሥፍራዎች የጸሎት ቤቶችን እንዲመሠርቱና በሮማውያን ልማድ መሠረት ለጸሎት እንዲሰበሰቡ ወተወታቸው። ሌሎች ሰዎችንም ለማደፋፈር ከእነዚህ ክርስቲያኖች ጋር ተባበረ። እነርሱንም ደግሞ በውለታውና በጥቅሞች አማካይነት ወደ ራሱ አቀረባቸው፤ አስፈላጊ የሆኑትን ነገሮች ሁሉ አዘጋጃቸው፤ ለቤቶች መሥሪያና ለሚያስፈልጉ ጉዳዮች ሁሉ የሚውል መሬት ሰጣቸው። እንዲሁም የተዘራው የክርስትና ዘር በአገሩ ውስጥ እንዲስፋፋ በተቻለው መንገድ ሁሉ ጣረ።

አገሩን በእንደራሴነት ያስተዳድሩለት የነበረው ሕፃን ሲያድግ ሥራቸውን ፈጽመውና ተቀብለውት የነበረውን አደራ በእምነት አስረክበው ንግሥቲቱና ልጇ አብረዋቸው እንዲኖሩ ሊያስቀሯቸው ቢሞክሩና ቢለምኗቸውም እንኳ እምቢ ብለው ወደ ሮማውያን ግዛት ተመልሰዋል። ኤዲስዩስ ወላጆቹን ሊያይ ወዲያው ወደ ጢሮስ ሄደ። ፍሬምናጦስ ግን የእግዚአብሔርን ሥራ መደበቅ መልካም አይደለም ብሎ ወደ እስክንድሪያ ተጓዘ። በዚያ ለሚገኘውም ጳጳስ ሁኔታውን ሁሉ አጫወተው፤ ባልሠለጠኑ ጓሳ ቀር ሰዎች አገር ለተሰበሰቡት በርካታ ክርስቲያኖችና አብያተ ክርስቲያናት አንድ ሁነኛ ሰው ፈልጎ ጳጳስ አድርጎ እንዲልክላቸው ተማጠነው። በዚህ ወቅት ገና ኤጲስ ቆጶስ የነበረው አትናቴዎስ የፍሬምናጦስን ንግግርና ድርጊት ከመረመረ በኋላ፡- “እነዚህን ነገሮች ሊያከናውን የሚችል እንዳንተ የእግዚአብሔር መንፈስ ያለበት ሰው ማንን እናገኛለን?” ብሎ በቀሳውስት ጉባዔ ተናገረ። ከዚያም ቀድሶ በእግዚአብሔር ጸጋ ወደ መጣበት ሥፍራ ተመልሶ እንዲሄድ አዘዘው። ፍሬምናጦስም ጳጳስ ሆኖ በ 328 ዓ.ም በመመለስ በተቀበለው ጸጋ አማካይነት ሲያገለግል ቊጥር ሥፍር የሌላቸው አረመኔዎች ወደ ጌታ ተመልሰዋል። አባ ሰላማ ተብሎ ይጠራ የነበረው ፍሬምናጦስ ወደ ኢትዮጵያ በተመለሰ ወቅት ንጉሥ የነበረው ኢዛናም ክርስቲያን ሆነ።

በዚህ ወቅት ፍሬምናጦስ ከሶሪያና ከግብፅ ይዞት የመጣው

በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ የተመሠረተውን የክርስትና እምነት እንጂ ይዞት የመጣው ሌላ ነገር እንዳልነበረ ታሪኩ ያስረዳል። በዘመን ቆይታ ብዛት ወደ አእምሮ ዕውቀት በመለወጥ የተዛባው እምነት ወደ ልብ እምነት በመለወጥ እንዲቃና ከዚህ ቀጥሎ በቀረበው አሳብ ቢመዛዘን መልካም ነው።

ክርስትና በትክክል ሊመሠረትበት የሚችል አንድ መሠረት ብቻ አለ፤ ይህም በወንጌሎች ውስጥ በሚገኘው በኢየሱስ ክርስቶስ ትምህርት ላይ ነው።

የአዲስ ኪዳን ማዕከል ወንጌላት ሲሆኑ በእነርሱ ላይ የተቀረውን የአዲስ ኪዳን ክፍል እንጨምርባቸዋለን። ክርስትና የአዲስ ኪዳን ትምህርት የሚቀበሉ ሰዎች ሁሉ እምነት ነው። ቤተ ክርስቲያን በዚህ ዓይነት እምነት ውስጥ የሚገኙትን ሁሉ ሰብስቦ የሚይዝ የሰበካ ስፍራ ነው ልንል እንችላለን። ነገር ግን እውነተኛ ቤተ ክርስቲያን ሕንፃው ሳይሆን የጌታ መንፈስ ያደረበት አማኝ ሁሉ ነው። ክርስቲያኖች እርስ በርሳቸው ለጸሎትና ለመጽናናት በቡድን ሲሰበሰቡ ይህ ቡድን ወይም ኅብረት ቤተ ክርስቲያን ተብሎ ይጠራል። ምእመናኑን፣ ትምህርታቸውን ድርጅታቸውን አጠቃልለን ክርስቲያኖች ብለን እንጠራቸዋለን።

መንፈስ ቅዱስ የሚሠራው ቅዱሳት መጻሕፍትን ተጫምቶ ሲሆን ቅዱሳት መጻሕፍት የሚሰበኩት በመልእክተኞች ነው። ምእመናን መልእክቱን ሲቀበሉ እነዚህ አዳዲስ ቡድኖች ወይም አብያተ ክርስቲያን ይመሠረታሉ።

የክርስቲያኖች ሁሉ ወላጆች መንፈስ ቅዱስና ቅዱሳት መጻሕፍት ብቻ ከሆኑ በምንም ዓይነት መንገድ አንዱ ቡድን ከሌላው አይበልጥም ወይም አያንስም የሚል መደምደሚያ ላይ እንደርሳለን። የነዚህ ቡድኖች ታማኝነት የሚመዘነው የቤተ ክርስቲያን መሥራች በሆነው በኢየሱስ ክርስቶስ ታሪክ በብሉይና በአዲስ ኪዳን መሠረት ላይ ሲሆን ነው።

ከዚህ የተነሣ የክርስትና ትምህርት የእያንዳንዱ ክርስቲያን በቡድኖች መደራጀትና በሰፊው ኅብረተሰብ ውስጥ የሚኖረውን የግለሰቦችና የቡድኖች ሕይወት ለብሉይና ለአዲስ ኪዳን ትምህርት ያለውን ታማኝነት የሚያንፀባርቅ አሳብ ነው። በመንፈስ ቅዱስና በቅዱሳት መጻሕፍት አማካይነት የተገኙ አብያተ ክርስቲያናት ሁሉ ቤተ ክርስቲያን ተብለው የመጠራት እኩል መብት ይኖራቸዋል።

በመጀመሪያ በ 310 ዓ.ም ከሶሪያ ወደ ኢትዮጵያ የመጣው የወንጌል መልእክት እውነት ወዲያውኑ በአገሪቱ ውስጥ ተከታታይ

ለውጦች አምጥቷል። በአትናቴዎስ የተቀባው ፍሬምናጠስ የመጣው መልእክት ከአዲስ ኪዳን ትምህርት የሚስማማ በመሆኑ አረመኔነትንና የጥንቆላን መንፈስ አንኮታኩቶታል።

አባ ሰላማ በ 330 ዓ.ም በእስክንድሪያ ፓትሪያርክ ከነበረው ከአትናቴዎስ የማጥመቅና የጌታን እራት የመስጠት ሥልጣን ተቀብሎ ነበር። በሌላ አነጋገር ቀደም ብላ በግብፅ ትገኝ የነበረችው ቤተ ክርስቲያን በአክሱም የተመሠረተችውን አዲስ ቤተ ክርስቲያን ትክክለኛነት አረጋግጣ ነበር። አትናቴዎስ የኢትዮጵያን ቤተ ክርስቲያን ሕልውና በመጀመሪያ ያጸደቀ ዝነኛ የቤተ ክርስቲያን አባት እንደሆነ የኢትዮጵያ ታሪክ ይገልጻል።

በ 900 ዓ.ም አካባቢ በዮዲት ዘመነ መንግሥት በአክሱም ግዛት ውስጥ በተደረጉ ለውጦች ግዕዝ ሕዝባዊ ቋንቋ ከመሆን ይልቅ የቤተ ክርስቲያን ልዩ ቋንቋ እየሆነ ስለመጣ ከዚህ የተነሣ መጽሐፍ ቅዱስ ለካህናት እንጂ ለሌላው ሕዝብ እንቅፅልሽ ወደ መሆን እንደደረሰ የትናንትና ትዝታ ነው። በቤተ ክርስቲያን ይነበብ የነበረው በግዕዝ ብቻ ነበር።

በሰሜን አብያተ ክርስቲያናት እስከ 1930 ዓ.ም ድረስ ምንም የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል ወደ አማርኛ እንዳልተተረጎመ ከዚህ መረዳት ይቻላል።

ካህናቱ በግዕዝ ቋንቋ ምሥጢሩን ስለያዙ ለተራው ሕዝብ የመጽሐፍ ቅዱስ ምንነት ምሥጢር ሆኖ ሳይረዳው ለብዙ ዘመናት ዝግ ሆኖ ቆይቷል።

ክርስትና ከሰሜን አሜሪካ በጌታ ፈቃድ ወደ ኢትዮጵያ የመግባቱ እንቅስቃሴ አዳዲስ አብያተ ክርስቲያናትን በማስገኘቱ የወንጌል ብርሃን በርቷል።

ከሰሜን አሜሪካ ወደ ኢትዮጵያ የገቡት የወንጌል መልእክተኞች ከአሜሪካን ፕሪስቤቴሪያን ቤተ ክርስቲያን ጋር የተያያዙ ሰዎች ነበሩ። እነዚህ መልእክተኞች በ1922 ዓ.ም ወደ ደቡብ ምዕራብ ኢትዮጵያ ገብተው ደምቢዶሎና ጌሬ ሁለት መስኮችን ከፍተዋል። በ1924 ዓ.ም የአድቬንቲስት ቤተ ክርስቲያን የወንጌል መልእክተኞች በተለያዩ የኢትዮጵያ ክፍላተ አገሮች ውስጥ በአዲስ ዓለም፣ በደሴ፣ በደብረ ታቦር፣ ወዘተ... የአገልግሎት መስክ ከፍተዋል።

በ1919 ዓ.ም የሱዳን ኢንተሪየር ሚስዮን የተባለው ድርጅት አባላት ክርስቲያኖች በሌሎባቸው ሥፍራዎች ሄደው ወንጌልን በመስበክ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስን እንደ አዳኛቸው የተቀበሉትን

በአዲስ ኪዳን ትምህርት መሠረት ማቋቋምና ማደራጀት ጀምረው ነበር። እነርሱም በሰሜን በደብረ ማርቆስና በላሊበላ ሁለት፣ በምዕራብ ጅማና አጋሮ ሁለት፣ በደቡብና በተለያዩ ሥፍራዎች ደግሞ በርካታ ጣቢያዎች ነበሯቸው።

እነዚህ የተለያዩ ማኅበራት እየሰፉ ሲሄዱ በአዳዲሶቹ የፕሮቴስታንት እምነት ተከታዮች ምስክርነት የአብያተ ክርስቲያናት እንቅስቃሴ ተጠናከረ። በሀገሪቱ ብሔራዊ ቋንቋ መጽሐፍ ቅዱስ ወደ አማርኛ በመተርጎሙም አብዛኛው ሕዝብ ያንን እያነበበ የወንጌልን ምሥጢር እየተረዳ ሄደ። የክርስትና እምነቱን ዕድል ራሱን በራሱ ወደ መወሰን ደረጃ ደረሰ። የአጋንንትም ምሥጢር እየከሰመ ሄደ። “ስለዚህ የዲያብሎስን ሥራ እንዲያፈርስ የእግዚአብሔር ልጅ ተገለጠ” (1ኛ ዮሐ. 3:8)። ለብዙ ትውልዶች ተሰውሮ የነበረው ምሥጢር በመጨረሻው ዘመን ለቅዱሳን ተገለጠ። ምሥጢሩም የክብር ተስፋ የሆነው ክርስቶስ በእያንዳንዱ አማኝ ውስጥ መሆኑ ነው (ቆላ. 1:26-27)። የፍርሃት አንድነት ተወግዶ የፍቅር አንድነት ተመሠረተ። በዚህ ሂደት ነበረ የእግዚአብሔር ቃል የኢየሱስ ክርስቶስ የደኅንነት ወንጌል ወደ ከምባታና ሃዲያ አውራጃ የደረሰው።

ምዕራፍ ሁለት

ቅድመ- ወንጌል በከምባታና ሃዲያ

በ 1919 ዓ.ም ግልጽ የሆነ የወንጌል እውነት ከመግባቱ በፊት የከምባታና ሃዲያ ሕዝብ በባላባታዊ ሥርዓት ሥር ስለነበረ በዓመት የተገኘውን የጤፍ ምርት በየወሩ ለመልከኞቹ (ለባለመሬቶቹ) ቀለብ ወደ ሆሣዕና ከተማ ይሸከም ነበር።

በዚያ ዘመን ለተወለዱ ሕፃናት የሰላም አዋር ለመተንፈስ በጣም ችግር ነበረ። የቀለም ትምህርትም ስላልተዳረሰ ሕዝቡ ጉዳዩን ለበላይ መሥሪያ ቤት ያመለከተ እንደሆነ ለበታች መሥሪያ ቤት የሚጻፈውን ጦማር (ደብዳቤ) በባለ ጉዳዩ እጅ ይልኩ ነበር። ደብዳቤው በላብ እንዳይቆሸሸ በማለት የጨንገር ጫፍን ሰንጥቆ ደብዳቤውን በመሰካት በታማኝነት ያደርሳሉ። አንዳንዴ በደብዳቤው ውስጥ ባለጉዳዩ የሚቀጣበት ሁኔታ ተገልጾ ይገኛል። እነዚያ መልክኞችም ሕዝቡ ተምሮ ከመሃይምነት ከተላቀቀ ሥልጣናችንን ይቀማናል ከመሬቱም ያስወጣናል ብለው ያስቡ ነበር። ስለዚህ በሳምንት ሁለት ቀን የሁዳድ እርሻቸውን በማሳረስ በዚያ ቀን ሰው ቢሞት እንኳ እንዳይቀብር በመክልከል ጨቁነው ይገዙት ነበር። ግን

የፈሩት መሬት መልቀቅም ሆነ ሥልጣን መመለስ አልቀረላቸውም። በሌላ ጎን ደግሞ ሰይጣን የልባቸውን ዓይን አሳውሮ መንፈሳቸውን አሥሮ ሕዝቡን ያንገላታ ነበር (2ኛ ቆሮ. 4:4)።

ለገዢው (ለሰይጣን) ልዩ ልዩ የአምልኮ ሥርዓቶች ነበሩት።

1) የፈንዳኖ እምነት ሥርዓት፡-

እስከ 1931 ዓ.ም ድረስ አብዛኛው የክምባታና ሃዲያ ሕዝብ በባዕድ አምልኮ ሥርዓት የተያዘ ነበር። ሆኖም ቀደም ሲል በተገለጸው መሠረት በ310 ዓ.ም ገደማ ከሶሪያ ሀገር የመጣውን የወንጌልን እውነት የተቀበሉ የእርቶዶክስ ሃይማኖት ተከታዮችም በአካባቢው ነበሩ። የወንጌሉ ቃል ግን አብዛኛው በግዕዝ ቋንቋ ይነበብ ስለነበረ ሰው ምሥጢሩንና እውነቱን በውል ስላልተረዳ ከባዕድ አምልኮ ሊላቀቅ አልቻለም ። የዚህ መጽሐፍ አዘጋጅ እንኳን የንባብ ትምህርትን በግዕዝ በመማር ፊደል የቆጠረ ቢሆንም ለትርጉሙ ባዳ እንደነበረ ያስታውሳል።

በባዕድ አምልኮ ሥርዓት በትላልቅ ድንጋዮች፣ በተራሮች፣ በታላላቅ ሰዎች መካነ መቃብር፣ በፀሐይ እና በጨረቃ፣ ወዘተ... ማምለክ የተለመደ ነበረ። በወቅቱ ከነበሩት የባዕድ አምልኮ ልምምዶች መካከል ታዋቂዎቹ፡- የፈንዳኖ እምነት፣ የጉሣ አለቃ አምልኮ፣ የጃራና የወጣ (ዛር) እምነት ሥርዓቶች ናቸው።

“ፈንዳኖ” ማለት ለሕሊና ጽድቅ ማለት ነው። ይህንንም ዓይነት ጽድቅ ለማግኘት የዘመኑ ሰው በየዓመቱ በነሐሴ ወር ለተከታታይ 15 ቀናት ያህል (ፀሐይ ከመውጣቷና ከመጥለቁ በፊት) ጾም እየዋለ (ምግብ ሳይመገብ) ማክበር ነበረበት። የነሐሴ ወር መምጣቱን ያውቁ የነበረውም ጨረቃን በመመልከትና የዓመቱን የጨረቃ ብዛት በመቁጠር ነበር።

2) የጉሣ አለቃን ማምለክና ያሳደረው ተጽዕኖ

የዘመኑ ሕዝብ በጎሣ አባላት ለተመረጠ ወይም ራሱን ለሾመ የጉሣ አለቃም ይሰግድ ነበር። ይህም ሰው ለመመለክ ሲል ራሱን ከተራው ሕዝብ ይለያል። ፀጉሩን ያሳድጋል፣ ሰው ከሞተበትም ቤት አይገባም። ስለዚህ “ቃልቻችሁ፣ አምላካችሁ፣ ጠንቋያችሁ <መገናንቶ> እኔ ነኝና ስገዱልኝ” ይል ነበር። ስለዚህ የጉሣው አባላት እንደ አምላክ አድርገው ይሰግዱለታል። ሕዝቡም በጉሣ ተከፋፍሎ በወቅቱ ያመልካቸው ከነበሩት አማልክት መካከል ጥቂቶቹ፡-

- የወማሎ ጉሣ አምላክ የነበረው አባ ሰፊሾ (የአማልክት ሁሉ በላይ ማለት ነው)።

- የኑርቶ ጉሣ አምላክ የነበረው ፎጣ
- የገበራ ጉሣ አምላክ የነበረው ወብሎ
- የሀደልመና ጉሣ አምላክ የነበረው ዋበንቃ

የዳሞታ ጉሣ አምላክ የነበረው ሀምባዛ እና ሌሎችም ነበሩ።

በተለይ በከምባታ ውስጥ ለ 67 ጉሣዎች ለእያንዳንዱ (ሦስት ሦስት) በድምሩ 201 የጉሣ አለቆች (ጠንቋዮች) እንደነበሩ የዕድሜ ባለጸጋ የሆኑ ሽማግሌዎች ይናገራሉ።

ከላይ የተጠቀሱት ቃልቻዎች /ጠንቋዮች/ በማር. 5:6-9 በተገለጸው መሠረት በየቤቱ ስም አውጥተው ከሚያመልኩባቸው ጥቂቶቹም “እኛ ሌጌዎን ሠራዊት አማልክት ተጠሪዎቻቸው ነን። እናንተን ሊገድላችሁና ሊያድናችሁ፥ ሊያሳምማችሁና ሊፈውሳችሁ፥ ሊያበለጽጋችሁና ሊያደኽያችሁ ይችላል። ስለዚህ የዕድላችሁ ሁሉ ወሣኝ በእኛ ላይ ያደረገው ውቃቢ ብቻ ስለሆነ ለእርሱ ብቻ ስገዱ፤ እርሱ በእኛ ላይ አድሮ የሚላችሁን ሁሉ አድርጉ፥ ታዘዙ፥ ተገዙ” እያሉ የሕዝቡን ልብ አታልለው እንደፈለጋቸው አድርገውና ሕሊናቸውን አደንቁረው ይገዙአቸው ነበረ (ዘዳግ. 18:20)።

ይህም የሚያመለክተው ከሰይጣናዊ አሠራር ጋር ቀጥተኛ ግንኙነት እንዳለው ነው። ምናልባት አንድ ሰው እንደ አጋጣሚ ታምሞ ወይም በአደጋ ምክንያት ቢሞት “እኔ በእርሱ ላይ ተቀይሜ ነው የገደልኩት” ብሎ በመፎከር “እናንተም እንደ እርሱ ሞታችሁ እንዳታልቁ የሟቹን ንብረት የሚቀመጥበትን ወንበር ሳይቀር ለእኔ አስገቡ” ብሎ ያዝዛቸዋል።

ሕዝቡም በታላቅ ፍርሃት የሟቹን ንብረት በሙሉ ለቃልቻው ያስረከባል። የሟች ልጆችም ወላጆቻቸውንና የወላጆቻቸውን ሀብት በማጣት የቁም ሞት ሞተው በድህነት ቀንበር ውስጥ ገብተው መማቀቅ ይጀምራሉ። ሰው ታምሞ ቢድንም “የፈወስኩት እኔ ስለሆንኩ የምሥጋና መሥዋዕት አምጡልኝ” ብሎ ገንዘብ ይቀበላል።

3) የፀሐይ አምልኮ ልምምድ

ካጠራቀሙት ውስጥ ከቡና የመጀመሪያውን ምርት ድፍኑን ቆልተው፥ ትኩስ ወተት አልበው ቅቤ አንጥረው፥ የማር ወለላ አጥልለው በሰፊ ጣባ (አንድ ጉድጓዳ ሣህን በሚመስል ከሽክላ በተሠራ ዕቃ) ውስጥ በጥብጠው፥ ረዥም የሠርዶ ሣር አሥረው እየነከሩ “ይህ የፀሐይ አምልኮ ነው፥ ፀሐይ ይህንን ውሰጂ” እያሉ ወደ ውጪ አውጥተው ወደ አራቱ ማዕዘን እየዞሩ ወደ ላይ በመርጨት ያመልኩ

ነበር። እንደዚያ ቢያመልኩም አንዳንድ ሰዎችን ጥቃቅን የእኩክ በሽታ ያጠቃቸው ነበር። ይህን በሽታ የሚያመጣው አሰልሳይ “ወረቀአ” የሚባለው የሰይጣን ክፍል ነው ብለው ያምናሉ። “ወረቀአ” ማለት ከሃዲይኛ ቋንቋ ወደ አማርኛ ሲተረጎም ውስጥ ውስጡን የሚያመነምን ሰይጣን ማለት ነው።

ሰይጣን ሕዝቡን በሚያታልልበት መንገድ ከማናቸውም ምርት የመጀመሪያው ለባለዛሬ ይለያል። እህል ሲደርስ የመጀመሪያው ምርት ለዚያ ለጠንቋይ ይወሰዳል፤ ከንብ ቀፎ ማር ሲቆረጥ ከአናቱ ላይ ለእርሱ ይሰጣል፤ ከብት ሲወልድ በኩሩ ለእርሱ ይገባል። እንገሩንም እርሱ ሳይጠጣ ማንም አይቀምስም። ቡና ሲፈላ በመጀመሪያ የተቀዳውን ሲኒ ቡና ለሰይጣን ከቤት ወደ ጓሮ ይደፉለታል። በቆሎ እሽት ሲደርስ ጓሮ ተቀቅሎ የመጀመሪያው በአድባር ዛፍ ሥር ተወስዶ ይበተንለታል። በአጠቃላይ የማንኛውም ዓይነት ምርት በቅድሚያ ለእርሱ ሳይሰጥ ሰዎች የመጠቀም መብት አልነበራቸውም።

የከብት ወረርሽኝ የገባ እንደሆነ ይህንን ለመከላከል በቅቤ የተለወሰ በሶ በእሳት በተለበለበ ኮባ ጠቅልለው በአድባር ዛፍ ሥር ወስደው ያስቀምጡለታል። ጅብ በሌሊት መጥቶ እየተጨጨሽ ሲበላው” እሰይ “ጃሾ” (ሰይጣን) በጅብ ፈረሰኛ ጋልቦ መጥቶ መሥዋዕታችንን በልቶአልና በሽታውንም አራቀልን” ብለው ምሥጋና ያቀርባሉ።

ለሰይጣን የተለየን ነገር የነኩ እንደሆነ በጭካኔ ይገድላቸዋል። በወቅቱ ግብሩን ካላቀረቡለት ተቆጥቶ ቤተሰቡን ያለ ምሕረት በመደዳ ይገድላቸዋል፤ ከብቶቻቸውን ያከሣል፤ ወደ ቤቶቻቸው እባብ ይለቅቃል፤ ብዙ እባብ ወደ ቤት እያፈጩ ስለሚገባ ሰዎች ፈርተው እየተንቀጠቀጡ ለሰይጣንና ወኪሎቻቸው ለሆኑት ጠንቋዮች ይገዙላቸው ነበር።

4) የዛርና የአቴቴ አምልኮ የድግሥ አወጣጥ

ለዛር የሚደረገውን ድግስ ወንዶች በመሰብሰብ ይደግሳሉ፤ ዛሬም የሚወርደው በወንዶች ላይ ነው።

ለአቴቴ (ወጣ) ተሰብስበው መደገስ ያለባቸው ሴቶች ብቻ ናቸው ተብሎ ይታመናል።

በከምባትኛ፣ ዛር ጃራ፣ አቴቴ ደግሞ ወጣ ይባላል። የጃራን ዝግጅት በተመለከተ በመጀመሪያ ከሁሉም ዓይነት ምርት የመጀመሪያው እስከ አንድ ዓመት ድረስ ይሰበሰባል፤ ከብትም ቢሆን በኩሩ ይለያል፤ ከከብቶችም መካከል አንዱን ከብት ለይቶ “ጃራ”

የእኔ ነው ብሎ ጀርባውን ከመታ ለእርሱ ተለይቶ ይቀርባል።

ዛሬን ደግሰው የሚቀበሉበት ጊዜ ሲደርስ ሕዝቡ ተሰብስቦ ባለዛሬ ለሕይወታችን አንድ መልካም ነገር ይናገረናል ብለው ስለሚያምኑ በድግሱ ላይ ተባብረው የሰውዬውን ዛር እንዲወርድ የራሱን ስም “ጃራሃዩኔ” እያሉ እየጠሩ፤ እያጨበጩና እያሸበሸቡ ይለምናሉ። ጨዋታው ሞቅ ሲል ባለዛሬ በራሱ ላይ የተቀባውን ቅቤ በሰይጣን ለማስላስ ወደ ጓዳ ውስጥ ይገባል። በእባብ ውስጥ ላለ ሰይጣን ቅቤውን አስልሶ ከጓዳ ወጣ ሲል በቅቤ የተሠራውን የገብስ በሶ በእጁ ላይ ተጨማሪ የተነጠረ ቅቤ እየተጨመረለት እያንኮራፋ፤ እየፎከረ ይበላል። ዛሬም በወረደበት ጊዜ እየፎከረ ወደ ሕዝቡ ፊት ቀርቦ በደረቅ ወይራ እንጨት ፍልጥ በነደደው በቀይ እሳት ፍም ውስጥ በባዶ እግሩ መሃል ገብቶ ቁጭ በማለት ተንከባልሎ ምንም ሳይቃጠል ይወጣል። ቢላዋ ወይም ጦር በፍም ውስጥ ጨምሮ ብረቱ ግሎ ከቀላ በኋላ አውጥቶ ምላሱ እየተንጣጣ ይልሳል። ምላሱም ስለማይቃጠል ሰዎች በጣም ፈርተው ያከብሩታል።

ከዚህ እውነታ እንደምንረዳው ሰይጣን በሲኦል ውስጥ የእግዚአብሔር የፍርድ እሳት እንጂ ምድራዊ እሳት የማይቃጠው ርኩስ መንፈስ መሆኑን ነው። የአቴቴ /ወጣ/ አቀባበሉም ከላይ እንደተገለጸው ሆኖ ባለ አቴቴዋ ሴት ሰይጣኑ ከወረደባት በኋላ እልል-እልል እያለች በእሳት ውስጥ ገብታ ተንከባልላ ትወጣለች፤ በመጨረሻም ዘመን መኖሪያው በዘላለም እሳት ውስጥ መሆኑን ራሱ በዚህ ይገልጻል። ከዚህ ሌላ በየመንገዱ ዳር ትልቅ ዛፍ ዝግባ፤ ሾላ፤ ሎል ዛፎችን መርጠው ይሰግዳሉ፤ በዛፎቹም ላይ ቅቤ ይቀባሉ። ለምለም ሣር አጭደው /ነጭተው/ በባላው ላይ ያደርጋሉ፤ አላፊ አግዳሚ ሁሉ “ያባቴ ውቃቢ አትለፈኝ” እያለ ዛፉን እየሳመ እየሰገደለት ያልፋል።

በየአድባሩ ዛፎች ሥር ለጃቾ እያሉ ምግብ በቅቤ ሠርተው በተለበለበው የእንሰት ቅጠል ላይ ያስቀምጣሉ። ገንዘብ የጠፋበት ሰው ወደ ዛፉ ሥር ሄዶ ስዕለት ይላላል። ገንዘቡም የተገኘ እንደሆነ ጠፍቶ ከተገኘው ገንዘብ ውስጥ የተወሰነውን ያህል በዛፍ ሥር ይቀበራል። ከላይ ከተጠቀሱት በተጨማሪ በእምነቱ የሚታወቁ ሰዎች በሐዲይኛና በከምባትኛ ቋንቋ ሐቡሳ፤ ወሪቀክ፤ ሼጣና፤ ጃቾ እየተባሉ የሚጠሩ ተባራሪ (ተወንጫፊ) አጋንንት ነበሩ። ባለዛሬ ወይም ጠንቋዩ አንዷን ልጃገረድ ለጋብቻ የፈለጋት እንደሆነ በውቃቢአቸው ስም ጀርባዋን ይመታታል፤ ማንም ከቶ ሊያገባት አይችልም። አላገባም ካለች ያላት ዕድል መሞት ብቻ ነበረ። ባለዛሬ ወይም ጠንቋዩ አካለ ስንኩል ወይም ለምጸም ቢሆን እንኳ ወደ እርሱ መሄድዋ ግዴታ ነበር። ከዚህም የምንረዳው በጋብቻ ላይም ተጽዕኖ

እንደነበረው ነው።

ሰው ቢታመም መሬት ቆፍረው ያሾልኩታል። ስድስት ስድስት ሙልሙል (ቀቀቦ) ከቆጮ ጋግረው በትኩስነቱ በቀለጠው ቅቤ እየነከሩ በበሽተኛው ግራና ቀኝ ከራስ እስከ እግሩ ድረስ በሁለቱ ጎን ያዝ ያዝ እያደረጉ ካቆዩት በኋላ ጃራ ሊጠቀምበት በሚችል ስፍራ ላይ ወስደው ያስቀምጡታል። በዚህ ዓይነት በሽታውን አራቅን ብለው ያምናሉ። ሰው ታሞ ለመሞት እያጣጣረ ሳለ ሰዎቹ ተሯሩጠው ከጉረቤት በግ ከወለደችበት ከማንም ሰው ቤት ውቃቢው የሚፈልገውን ባለመልክ ግልገል አምጥተው ነፍሱ ከመውጣቱ በፊት ችግሩን (ጦሱን) ወሳጅ (ሃይድማ) ብለው ያርዱለታል። ባለከብቱም አይከለክላቸውም ነበር።

አንዳንድ ጊዜ በቤተሰብ ወስጥ ሰላም ሲጠፋ ወይም ጉንፋን ሲበዛ ጃራ ተቆጥቶ ነው በማለት አንድ ጥቁር የበግ ግልገል አርደው ወደ እንስት ውስጥ ወስደው የወንድ ዐዋቂዎች ብቻ ሥጋውን በልተው የሆድ ዕቃውንና አጥንቱን አቃጥለው ይገቡ ነበር። ያንን ጅብ ሊበላ ማታ ቢመጣ “እስይ በሽታችንን አራቀልን” ብለው እጅግ ይደሰታሉ።

5) የሰይጣን ውስጣዊ አሠራር ምሥጢር

አቶ ሠጋሮ ሠለጠ ኤጌዶ በሚሸግዳ ቤናራ ከአንጋፋዎቹ አማኞች አንዱ የሆኑ በሾኔ አምቡርሴ ካሉት ከአቶ ዳዕሞ አበበ ጋር በመሆን ከ1931-1938 ዓ.ም ባሉት ዓመታት ስለ ጌታ እስከ አሰላ ድረስ ሁለት

ጊዜ ታሥረው በመሄድ በከምባታና ሃዲያ አውራጃ የጸሎት ቤቶች እንዲመሠረቱ ታላቅ አስተዋጽኦ ያደረጉ የእምነት አባት ናቸው። የሰይጣንን ውስጣዊ የአሠራር ምሥጢር በውስጡ ሆነው ሲያገለግሉት የነበረውን ሁኔታ ከላይ ከተገለጸው በተለይ የተናገሩት በየጉሣ ከተዘረዘሩት ለአንዱ የዘራቸው ጠንቋይ እንዴት እንደተገዙለትና የአምልኮውም ልምምድ እንዴት እንደነበረ ከዚህ በታች ባለው ሁኔታ ገልጸዋል።

በአገራቸው ልጅ ላይ ሰይጣን አድሮ ሲያስጓራው አይተው በልባቸው በጣም ይጠሉት ነበር። ይህም የሆነው በኤፌ. 1:4 ላይ “ዓለም ሳይፈጠር በፊቱ ቅዱሳንና ነውር የሌለን በፍቅር እንሆን ዘንድ በክርስቶስ መረጠን” በሚለው መሠረት ነው። ጠንቋዩ አቶ ሠጋሮ የእርሱ የቅርብ ተጠሪው እንዲሆኑለት ቢፈልጋቸውም እርሳቸው ግን እምቢ ብለው ስለነበር ሁለት ወንዶች ልጆቻቸውን በየሣምንቱ አከታትሎ ገደለባቸው። ቀጥሎም እየፎከረ ወደ ቤታቸው የእባብ መግት ለቀቀባቸው። ወደ ቤት ለገቡት እባቦች በጦር ጫፍ ላይ ቅቤ አሞልሙለው ሠክተው ሲያስልሷቸው ለጊዜው ለቅቀው ይሄዳሉ። ሌላ አማራጭ ባለመኖሩ ምክንያት በዚህ ሁኔታ ዝም ብለው እየኖሩ ሳሉ፤ ከዕለታት አንድ ቀን የባለቤታቸው አባት ለዚህ ጉዳይ ሆን ብለው እስከ ቤታቸው ድረስ መጥተው “ሰው በሕይወት ቢኖር ነው ሁሉንም ነገር የሚያደርገው፤ እናም አንተ ወደ ጠንቋዩ ቤት ሄደህ አገልግለው።” ብለው ስለመከራቸው ልባቸው ሳይፈቅድ አማታቸውን ፈርተው ወደ ጠንቋዩ ቤት ሄደው ማገልገል ይጀምራሉ። ለጠንቋዩ ከበሮ ይዘው የሚያሞጋግሱት ከአካባቢው የተመረጡ በቁጥር ሰባ የሚሆኑ ሴቶች በከምባትኛ (ሞሮታ)፤ ነበሩ። ከእነርሱ ጋር ሦስት ወንዶች (መጋዎች) በተፈጥሮው ሩር (ዕንቁር) መምቻ የሚመስል ቆልማማ ዱላ ይይዙ ነበር፤ መሪያቸው የሆነውን ጠንቋይ ሰይጣን ደወል አስይዞ እያሸከረከረ ወደ በራፍ ሲወስደው እነዚያ ሴቶች ወንዶቹ እያሞጋገሱት እያጓሩና እየጨፈሩ ይመላለሳሉ። በዚያን ጊዜ ጠንቋዩን ይዘው ወደ ቤት ይመልሱ የነበሩት አቶ ሠጋሮ ሆኑ። በየሣምንቱ እሑድ ሴቶቹ በጠንቋዩ ቤት ተሰብስበው ከበሮአቸውን እየደለቁ “ህዬ” “ህዬ”...በሚሉት ጊዜ ወንዶች “ሆአ” “ሆአ”...እያሉ ቀኑን ሙሉ እየጨፈሩ ይውላሉ። ዘፈኑ ሞቅ ሲል በድንገት ዛሩ ወይም ሰይጣኑ በጠንቋዩ ላይ ሠፍሮ እያስጮኸ ወደ ጫካ ሊወስደው ሲያሮጠው አቶ ሠጋሮ ባላቸው ጉልበት ባለዛሩን ሰውዬ ይዘው ያስቀራሉ። በዚያን ጊዜ ሴቶቹን ልክ እንደታረፈች ዶሮ በመሬት ላይ አንፈራፍሮ የታጠቁት የቆዳ ልብሳቸው ሁሉ ተፈትቶ እርቃናቸው እስኪታይ ድረስ በመሬት ላይ ይጥላቸዋል። ጠንቋዩን ከውጪ አምጥተው በወንበሩ ላይ ካስቀመጡት በኋላ ወደ እነዚህ ሴቶች ሄደው እንዲነሡ ዛሩ ባስተማራቸው ቃል “ሸከም”

“ሽከም”...በሚሉበት ጊዜ ሴቶቹ እየተጣደፉ ልብሳቸውን ታጥቀው ይነሣሉ።

አልፎ አልፎ እሑድ ማታ ከአካባቢው ሴቶች አንድዋ በድንገት ወደ ውጪ ወጥታ “ህዩ” “ህዩ”! ...ብላ ስትጮህ የሰማ ሕዝብ በሙሉ ግር ብሎ ወደ ጠንቋዩ ቤት ይሮጣል። እነዚያ አገልጋይ ሴቶችም በሌሊት ከየቦታቸው እየተሯሯጡ ይሰበሰባሉ። ባሎቻቸውም የሚያገለግሉት አምላክ ጠርቷቸዋል ይላሉ እንጂ ሊነኳቸውና ሊያስቀሩአቸው አይችሉም ነበር። እነዚህ አገልጋዮች በሙሉ በእርሳቸው መሪነት ከተራራ ላይ አበባና ሳታ የሚባለውን ቅጠል (ሰይጣን እንደ ጧፍ ይጠቀምበት የነበረውን ተክል) በጥቅምትና በግንቦት ወራት ከወንዝ ድንጋዮችና የወይራ ቅጠል ከጫካ ሰብስበው በበራፉ ይከምሩ ነበር። ይህ ለእርሱ የክብሩ መግለጫና ማሟያ ነበረ። ሁለት ትላልቅ ከበሮዎች በቤቱ ይቀመጣሉ። በዚያን ወቅት ጠንቋዩ ራሱ “በሰማይ ላይ ነጭ አሞራ በሚበርበት ጊዜ ሰዎች በየማግሥቱ ይሳሳማሉ። እኔም ወንበሬን ገልብጼልሁ ባዶ ወደሚባልበት አገር እገባለሁ። ጠንቋዮች የሚንኮታኩበት ዘመን ይሆናል።” እያለ ይተነብይ ነበር። የመንፈስ ቅዱስ ሥራ ቦታውን ሲረከብ ምንም ነገር ወደሌለበት ምድረ በጻ ለዙረት እንደሚሄድ ያውቅ ነበረና።

ቀጥሎም ኢየሱስ እንዲህ አለ “ርኩስ መንፈስ ከሰው በወጣ ጊዜ የሚያርፍበት ቦታ በመፈለግ ውኃ በሌለበት በደረቅ ቦታ ይዞራል። ነገር ግን አያገኘም፤ ስለዚህ ወደ ወጣሁበት ቤት ተመልሼ ልሂድ ይላል። ተመልሶም ሲመጣ ቤቱ ባዶ ሆኖ ጸድቶ ተዘጋጅቶ ያገኘዋል። ከዚህ በኋላ ርኩሱ መንፈስ ይሄድና ከእርሱ ይብስ የከፉ ሌሎች ሰባት አጋንንት ሰብስቦ ይመጣል። እርሱ ቀድሞ በነበረበት ሰው ገብተው አብረው ይኖራሉ። ስለዚህ የዚያ ሰው የመጨረሻ ሁኔታ ከመጀመሪያው ይልቅ የባሰ ይሆናል” ማቴ. 12: 43-45። (ከአዲሱ ትርጉም) (መጽሐፍ ቅዱስ በአማርኛ) በዚህ ዘመን በየክፉዎች ሰዎችም ላይ የሚሆነው ይህንኑ የመሰለ ነገር ነው።

በዚህ አጋጣሚ አባባ ሠጋሮ ለዚህ ትውልድ ያስተላለፉት መልእክት “ማስጮኸና ማስጓራት የሰይጣን ሥራ በመሆኑ ይህንኑ ረቂቅ ምሥጢሩን ላልተረዱት፤ አባቶች፤ እናቶችና ወጣቶች ተገናኝተው በመጸለይ የሰይጣንን ሥራ ቢያፈርሱ መልካም ነው የሚል ነው። በተጨማሪም 1ኛ ዮሐ. 4:7 እና 2ኛ ቆሮ. 2:11 “እግዚአብሔር ፍቅር ነው” “በሰይጣን እንዳንታለል የእርሱን አሳብ አንስተውምና” የሚለውን አሳብ በመጥቀስ ወላጆችና ልጆች መነጣጠል እንደሌለባቸው አስገንዝበዋል።

ምዕራፍ ሦስት

ድንገረ- ወንጌል በከምባታና ሃዲያ

1. ከ 1919-1930 ዓ.ም የወንጌል ተከላ

“ጅማሬህም ታናሽ ቢሆንም እንኳ ፍጻሜህ እጅግ ይበዛል” (ኢዮብ. 8:7)።

1. የምሥራች ዜና

“ደቀመዛሙርትም መጀመሪያ በአንጾኪያ ክርስቲያን ተባሉ” (የሐዋ. 11:26)።

አዎን ይህ ጥቅስ ኢየሱስ ክርስቶስን የሚቀበሉ የእርሱ ተከታዮች ሁሉ “ክርስቲያኖች” ተብለው የሚጠሩበት በኢየሱስ ክርስቶስ ወንጌል ላይ የተመሠረተው እውነተኛ የክርስትና እምነት መሆኑን ያስተምረናል።

ይህ የኢየሱስ ክርስቶስ እምነት እንዴት ወደ ከምባታና ሃዲያ አካባቢ እንደዘለቀ ከዚህ ቀጥሎ በተዘረዘረው መሠረት ለመግለጽ ተሞክሯል።

“...በጨለማ የተቀመጠው ሕዝብ ታላቅ ብርሃን አየ፥ በሞት አገርና ጥላ ለተቀመጡትም ብርሃን ወጣላቸው” (ማቴ. 4:16)።

በመጀመሪያ የወንጌል ስርጭት አገልግሎት ብቸኛ አስተዋጽኦ ያደረገችው እና ከዚህ በታች የተመለከተችው “የሕይወት መንገድ የደገንነት መሰላል” መጽሐፍ የታሪክ ቅርስ ሽፋን ናት።

ይህችን “የደገንነት መሰላል” የተሰኘችውን ባለ ኢትዮጵያ ባንዲራ ሽፋን ትንሽ መጽሐፍ በአዲስ አበባ አትመው ያመጡት የክርስቶስን የደገንነት ወንጌል ለዓለም ሁሉ ለማዳረስ ባላቸው ዓላማ በዶክተር ላምቤ መሪነት በ1919 ዓ.ም በሱዳን በኩል አድርገው ወደ አዲስ አበባ የገቡት ከላይ የተጠቀሱት የወንጌል መልእክተኞች (ሚስቶናውያን) የፕሮቴስታንት እምነት ተከታዮች ነበሩ።

የደህንነት ፡ መሰላል ።

ኦሪት ፡ ዘፍጥረት ፡ ጽፏል ፡ ፲፡፲፱ ።

ከዚህ ዓለም ፡ ወደ መንግሥት ፡ ሰማ

ያት ፡ የሚያወጣ ፡ መሰላል ፡ እያ

ሱስ ፡ ነው ። ተጽፎአልና ፡ እያ

ሱስ ፡ እለ ፡ እኔ ፡ መንገድና ፡

እውነት ፡ ሕይወትም ፡ ነኝ ፡

በእኔ ፡ በቀር ፡ ወደ ፡ አዝ ፡

የሚመጣ ፡ የለም ።

የሐገስ ፡ ፲፱ ፡ ፮ ።

ከሞት ፡ ወደ ፡

ሕይወት ፡ የሚያሻግ

ር ፡ ድልድይ ፡ ኢየሱስ ፡

ነው ። ተጽፎአልና ፡ ኢየሱስ ፡

አስ ፡ እውነት ፡ እውነት ፡ እላ

ችኋለሁ ፡ ቃሌን ፡ የሚሰማ ፡ የላ

ክኝንም ፡ የሚያምን ፡ የዘላለም ፡

ሕይወት ፡ አሰው ፡ ከሞትም ፡ ወደ ፡

ሕይወት ፡ ተሻገረ ፡ እንጂ ፡ ወደ ፡ ፍርድ ፡

ከይመጣም ።

የሐገስ ፡ ፮ ፡ ፳፱ ።

ዶክተር ሳምቤ በአዲስ አበባ አንድ ሆስፒታል አቋቁመው ነበር። ቆይተው ዘጠኝ የሥራ ባልደረቦቻቸው በእርሳቸው መሪነት ከመንግሥት የሥራ ፈቃድ ለጂማ ተሰጥቷቸው ሥራቸውን በዚያ ለመቀጠል በ 66 የጭነት በቅሎዎች ጓዝ ይዘው ወደዚያው ለመድረስ ጉዞአቸውን በእግርና በጭነት ጌኛ ጀመሩ። በቀን ከ24-30 ኪሎ ሜትር በላይ ሳይንዙ ከ500 ኪሎ ሜትር የማያንስ ርቀት ሄዱ። በዚህ ዓይነት ወደ ጂማ ለመግባት የጀመሩት ጉዞ ከምባታና ሃዲያ አውራጃ (ዋቸሞ) ሆሣዕና ከተማ ሲደርሱ መንገድ መሳታቸውን ተረዱ። ይሁን እንጂ እነርሱ ቢሳሳቱም መንፈስ ቅዱስ በመሪነቱ ወደ ደቡብ ኢትዮጵያ መራቸው። ቡድኑም “መንገዱ ይህች ናት በእርስዋም ሂድ የሚለውን ቃል ይሰማሉ” ተብሎ በኢ.ሳ. 30:21 የተጻፈውን ክፍል አንብቦ ልቡን አረጋጋ።

በወቅቱ የሆሣዕና ከተማ ገዢ ደጃዝማች መሸሻ ታላቅ አቀባበል

አድርገውላቸው በእርሳቸው ዘንድ ቆይተው ከሊኒክ እንዲከፍቱ ጋበዟቸው።

የቡድኑ መሪ ዶክተር ሳምቤ የጉዞ ዓላማቸውን ሳይቀይሩ ወደ ደቡብ ቀጥለው ወላይታ ሲደርሱ የጊዜው አስተዳደር በታላቅ ደስታ ተቀበላቸው። በዳሞት ተራራ አካባቢም ቦታ ሰጣቸው።

በዚያም ያገሩን ቋንቋ ተምረው ወንጌልን በአካባቢው አሠራጩ። በኋላም በከምባታና ሃዲያ፣ በጋሙ ጎፋ፣ በሲዳሞና በከፋ ምድር ሁሉ የወንጌልን የምሥራች ዜና አዳረሱ። እየቆዩም የቀለም ትምህርት ቤቶችንና የጤና ክሊኒኮችን ማቋቋምና ማስፋፋት ጀመሩ።

በዚህም በማቴ . 9:35 ላይ “ኢየሱስም በምክራቦቻቸው እያስተማረ፣ የመንግሥትንም ወንጌል እየሰበከ በሕዝብም ያለውን ደዌና ሕማም ሁሉ እየፈወሰ በከተማዎችና በመንደሮች ሁሉ ይዞር ነበር” በሚለው መርሐ ላይ የተመሠረተ ሥራ ይንቀሳቀስ ጀመር።

ድርጅቱም ዓላማው ወንጌል ባልደረሰበት የወንጌል እውነት መሰበክ ነበር። ሕዝቡ ከተቀበለ ሰብስበው ማጎበረ ምእመናን በመመሥረት ራሳቸውን በራሳቸው እንዲችሉ፤ በራሳቸው እግር ቆመው የራሳቸው የሆኑትን የአጥቢያ ቤተ ክርስቲያን እንዲያቋቁሙ ይረዷቸዋል። የተቋቋሙትም ቤተ ክርስቲያናት እንደ እግዚአብሔር ቃል መመሪያ መሠረት በቤተ ክርስቲያን ሕዝብ ምእመናን በተመረጡ ሽማግሌዎች እንጂ አንድ ሰው ጳጳስ ሆኖ ቤተ ክርስቲያንን ሊመራት አይገባም የሚል የአስተዳደር ስልት የነበራቸው ናቸው (ቲቶ 1:5-9፤ 1ኛ ጢሞ. 3:1-7።) እነርሱም ሰብከው አሳምነው ያቋቋሙአቸው የቤተ ክርስቲያን አባላት በዚህ ዓይነት አስተዳደር እየተመሩ በራሳቸው ቋንቋ የአምልኮ ሥነ ሥርዓትን እንዲያካሂዱ፤ መዝሙሮችንም በራሳቸው ቋንቋ እየዘመሩ ጌታን በጎብረት እንዲያመልኩ የሚያደፋፍሩ ነበሩ።

ከመንግሥት ወንጌልን እንዲሰበኩ በተለያዩ ቦታዎች የቀለም ትምህርት ቤቶችን፤ የጤና ጣቢያዎችን እንዲከፍቱ በተሰጣቸው ነፃነት መሠረት በአገሪቱ ውስጥ በጣም ሩቅ ገጠር ወደ ሆኑ ቦታዎች በእግር ጉዞ፣ በበቅሎዎችና በመኪና በአይሮፕላንም በረራ የወንጌልን ዜና አደረሱ። እውነተኛውን የደጎንነት ክርስትና ለመመሥረት ባላቸው ዓላማና ዕቅድ መሠረት ተንቀሳቀሱ። ዶክተር ቶማስ ሳምቤ ፥ ሚስተር ዳፍ፥ ሚስተር ከውዝርና በሚስተር ጆን ኢፌልፕስ ከነባለቤቶቻቸውና ከሌሎችም መሰል ጓደኞቻቸው ጋር ሆነው በበቅሎዎቻቸው ላይ ተቀምጠው በደቡብ ኢትዮጵያ በሚዘዋወሩበት ዘመን በከምባታና ሃዲያ ምድር ሁለት ቦታዎችን ይዘው የወንጌልን እውነት ለጎብረተሰቡ ለማስተላለፍ ባደረጉት ጥረት ለመጀመሪያ ጊዜ

በ 1920 ዓ.ም ሳምቡዳ በተባለ ቦታ ላይ ሠፈሩ፤ ወደዚያም ከደረሱ በኋላ ዶክተር ሳምቤ ሌሎችን ቦታዎች እየተዘዋወሩ ሲቃኙ የቀሩቱ ሚስቶናውያን በሳምቡዳ ተቀምጠው የወንጌልን እውነት ለአካባቢው ሕዝብ እያስተማሩ የአገሩን ሃዲይኛ ቋንቋ መለማመድ ጀመሩ።

አቶ ሽጉጤ ዳዳንና አቶ ሰብሮ ወስሮን ልጆች ስለነበሩ ወደ ቤት ወስደዋቸው የእግዚአብሔርን ቃል በጥልቀትና በስፋት አስተማሯቸው። እነርሱም ጌታ ኢየሱስን እንደ ግል መድኃኒታቸው አድርገው ተቀበሉ። ሚስቶናውያንም በዚያ ሆነው በተለማመዱበት ቋንቋ የማቴዎስ ወንጌልን ወደ ሃዲይኛ ቋንቋ ተረጉሙ። ከዚያም ሌላ የተለያዩ የወንጌል እውነቶችን እየተረጉሙ ማስተማር ጀመሩ። ትንሽ ቆይተው አባ ጉሌ ጌታን ተቀበሉ። በአማርኛ ቋንቋ የተተረጎመችው ትንሽ መጽሐፍ የኢትዮጵያ ባንዲራ ሽፋን ያላት ማለት (አረንጓዴ፣ ቢጫና ቀይ) መልክ የተጠረዘች “የሕይወት መንገድ” የመጨረሻዋ ገጽ ለታሪክ ቅርስ ቀርታ በዚህ መጽሐፍ በምዕራፍ ሁለት በወንጌል ስርጭት ጅማራ ላይ ተመልክታለች።

ይህች የደንንነት መሰላል የምትለዋ መጽሐፍ የወንጌልን እውነተኛነትን ለመግለጽ በተቀነባበሩ ጥቅሶች የተዘጋጀች በመሆንዋ በምድሪቱ እንደ መጽሐፍ ቅዱስ ተሠራጨች። ሚስቶናውያን ያመጡአት ስለሆነ የሚስቶን ሃይማኖት እየተባለ መጠራት ጀመረ። ሚስቶናዊ ማለት የወንጌል መልእክተኛ ማለት ሲሆን የመጣው የጌታ ቃል እውነት ግን ለሁሉም ነበረ።

አቶ ሽጉጤ ዳዳንና አቶ ሰብሮ ወስሮ እነዚህን መጻሕፍት ከአዲስ አበባ ከኤስ.አይ.ኤም ማተሚያ ቤት እያመጡ አማኞች ወደ ሚገኙበት ቦታ ድረስ በአስቸኳይ እንዲያደርሱ አሠለጠኑአቸው።

አባ ጉሌ ግን በዚያን ጊዜ ከአገር ወደ አገር እየተዘዋወሩ የወንጌልን እውነት ያሠራጩ ነበር።

እነዚህ የወንጌልን ጥሪ ከሰሙት ሕዝቦች መካከል ለመጀመሪያ ጌታን እንደ ግል አዳኛቸው በሳምቡዳ ተቀብለው እውነተኛውን የክርስትና እምነት በከምባታና ሃዲያ ምድር ያስፋፉትን አንጋፋ የእምነት አባቶቻችንን ታሪክ እያስታወሳቸው ይኖራል።

ለመጀመሪያ ጊዜ ጌታን እንዲቀበሉ ልባቸውን የከፈተ ጌታ እግዚአብሔር ለዘለዓለም ስሙ ይባረክ።

የእምነት ዘመናቸው

1928 ዓ.ም

አቶ ሰብሮ ዋሶሮ

ወይም አባ ደግሦ

የእምነት ዘመናቸው

1929 ዓ..ም.

አቶ ሶፌቦ ኑነሞ

ወይም አባ ኀሌ

የእምነት ዘመናቸው

1920 ዓ.ም

አቶ ሸጉጤ ዳዳ

የአባቶቻችንን አምላክ አንርሳ።

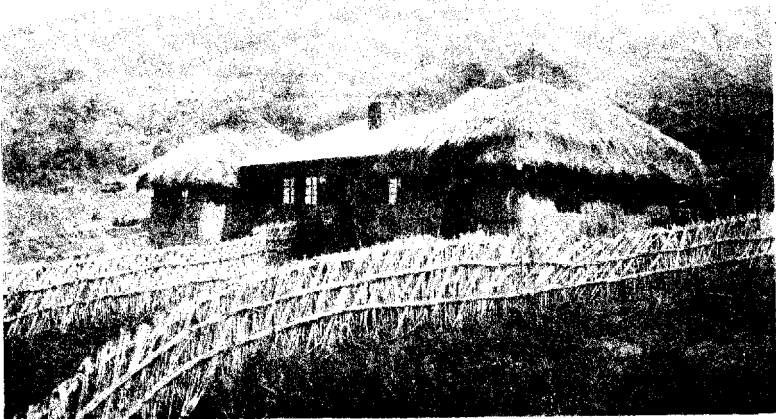
ከእነዚህ አባቶች አቶ ሸጉጤ አንድ ጊዜ አነጋግራቸው ከነገሩኝ ነገሮች ትዝ የሚለኝ በፊልጵ. 4:4 የተገለጸውን በመጥቀስ ሁልጊዜ በጌታ ደስ ይበላችሁ፥ ክርስቲያን በሆነውና በሚሆነው ነገር ሁሉ ሁልጊዜ በጌታ ደስ መሰኘት አለበት ያሉኝ ነው። የክርስትና እምነት እንደ ዓይን መነጽር እየተወለወለ የሚጠበቅ ነው ብለው መነጽራቸውን ከዓይናቸው አውልቀው በኪሳቸው የያዙትን ንጹሕ

ጨርቅ አውጥተው በመወልወል አሳዩኝ።

2ኛ ጴጥ. 1:19 “ሰው በጨለማ ስፍራ የሚበራውን መብራት እንደሚጠነቀቅ ይህን ቃል እየተጠነቀቃችሁ መልካም ታደርጋላችሁ።” “...ስለዚህ የቀድመውን ትውልድ ጠይቅ፥ አባቶቻቸውም ለመረመሩት ነገር ትጋ፡...” (ኢዮብ 8:8-9)።

በዚህ ዓይነት የወንጌል ስርጭት ቀጥሎ ሚስቶናዊው ሚስተር ዳፍ ከላይ ሰማቸው ከተገለጹት ከእምነት አባቶች ጋር ሆነው ከላምቡዳ አልፎ በደቡብ ከምባታ ወንጌልን ለማስፋፋት ፈለጉ ። ማዕከላዊነት ባለው ቦታ ላይ ለመስፈር ፈልገው ውኃና ድንጋይ የሚገኝበትን አካባቢ እየጠየቁ ሲዞሩ አቶ ያምቦ የሚባሉትን ሰው አግኝተው ጠየቋቸው። እርሳቸውም “መሬት ቢሰጣችሁ በመሬቱ ላይ ምን ምን ትሠራላችሁ?” አሏቸው። ሚስቶኖቹም “ልጆችን የቀለም ትምህርት እናስተምራለን፥ የታመመውን እናክማለን።” ሲሉ መለሱ።

አቶ ያምቦም በነገሩ አምነውበት ከመሬታቸው ቆርሰው በዱራሜ ወረዳ ጠላ ሱሄ የሚባለውን ቦታ አሳዩአቸው። ሚስቶኖቹም ቦታውን አይተው በልባቸው ያሰቡትን መስፈርት የሚያሟላ ቁሳቁስ መኖሩን በማወቅ ስለወደዱት ትንሽ መሬት ለ30 ዓመት ኮንትራት ያዙ። በዚያም መሬት ላይ ለመጀመሪያ ጊዜ የኤስ. አይ. ኤም ጣቢያ በ 1923 ዓ.ም በዱራሜ ጠላ ተቆረቆረ። እናም የእግዚአብሔር ወንጌል በዙሪያው ለመንቀሳቀስ ለመጀመሪያ ጊዜ እግሩን ማሳረፊያ ስፍራ አገኘ።

በጣቢያው ለመጀመሪያ ጊዜ ሮሐንስ ኢ . ፊልፕስ የሠሩት ለምድራችንም ሕዝብ ለዘመናዊ ቤቶች ሠርቶ ማሳያ የሆነው ቤት ይህ ነው። ቤቱም የተሠራው በአምባርቾ ተራራ በስተ ምሥራቅ ባለው ሥፍራ ሲሆን በዘመኑ የነበረውን የአንባርቾ ተራራ አቀማመጥም ሁኔታ ያሳያል። ቤቱን የሠሩት ሮሐንስ ኢ. ፊልፕስ በቤቱ ውስጥ ሳሉን፤ የአልጋ ክፍልና የእሳት ማንደጃ ክፍሎች እንደነበሩት ይናገራሉ።

በቤቱም ውስጥ አቶ አርጅኖ ያምቦ የሚባሉ ወጣት በየምሽቱ ወደ ሚስተር ፊልፕስ እየመጡ ከምባትኛ ቋንቋ አስተምረዋቸዋል። በተማሩትም ቋንቋ ስለ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ አዳኝነት ለአቶ አርጅኖ መስክረውላቸው ጌታን ተቀብለዋል። በየመስቀል በዓል ይታረድ ከነበረው በሬ ደም ሰው ሁሉ ለደኅንነት እያለ በየግምባሩ በሚቀባበት ወቅት “ለእኔስ የኢየሱስ ደም ይበቃኛል” ብለው ከዘመዶቻቸው ተለይተው አለመቀባታቸውን ሚስቶናዊው ይናገራሉ።

ሚስቶናውያኑም ከኢጣሊያ ወረራ በፊት ለአምስት ዓመት በዚያ ቤት ውስጥ እየኖሩ በምድሪቱ ወደ ተለያዩ ስፍራ እየተዘዋወሩ ድንኳንም ተክለው እየሰፈሩ እነርሱን ለማየት ለሚመጣው ሕዝብ የወንጌልን እውነት ይመሰክሩ ነበር።

ከላይ እንደተጠቀሰው የመጀመሪያው የአገልግሎቱ አንቀሳቃሽ ዶክተር ላምቤ በበላይ ሆነው ይቆጣጠሩ ነበር። ከእርሳቸው በታች በላምቤዳ ሚስተር ዳፍ፤ በዱራሜ ጠዛ ጆን ኤ.ፊልፕስ ይኖሩ ነበር። ሚስተር ዳፍ የዱራሜ ጠዛ ጣቢያን ከአቶ ያምቦ በኮንትራት በያዙበት ዘመን ሚስቶኖቹ እንዳይሰፍሩ ስለፈለጉ በጊዜው ከአውራጃው አስተዳደር ሥር ሆነው ያስተዳድሩ የነበሩት ሻምበል አቦ የሚባሉ ባለሥልጣን ያስቸግሯቸው ስለነበረ አቶ ያምቦ ወደ ሊሙ ላምቤዳ ሄደው ለሚስተር ዳፍ ይህንኑ ነገሯቸው።

ሚስተር ዳፍም ይህንን ጉዳይ እንደሰሙ ወዲያውኑ አቶ ያምቦን ይዘው ወደ አውራጃው አስተዳዳሪ (ደጃዝማች መሸሻ) ሆሣዕና ከተማ ሄዱ። በዚያን ጊዜ ደጃዝማቹ በችሎት ላይ እንዳሉ ሚስተር ዳፍ የአቶ ያምቦን እጅ ይዘው ወደ ሕዝቡ መካከል ደፍረው ገብተው በፊታቸው እጅ ነሥተው ቆሙ። ደጃዝማቹም አይተዋቸው “ምነው? ምን አመጣችሁ?” ሲሉ ጠየቋቸው። ሚስተር ዳፍም “በመንግሥትና በእናንተም ፈቃድ ሕዝቡን ለማስተማር ከእኚህ ሰውዬ በኮንትራት በያዝነው መሬት ላይ እንዳንሠፍር የወረዳው ረዳት አስተዳዳሪ ሻምበል አቦ ሰውየውን ያስቃዩአቸዋል” ብለው መለሱላቸው። በመቀጠልም “ይህንን ጉዳይ እርስዎ አሁን በዚህ ይጨርሱልናል?

ወይስ ወደ ንጉሡ ልሂድ?” ብለው አመለከቱ።

የአውራጃው አስተዳደሪም ይህንን እንደሰሙ ወዲያው ሁለት ወታደሮችን በሦሣዕና ከተማ ወደሚገኘው ወደ ሻምበላ አቦ መኖሪያ ቤት ላኩ። ሻምበላም በፍጥነት ወደ እርሳቸው እንዲመጡ እንዲነግሯቸው አዘዘ። ወታደሮቹም ሄደው መልእክቱን ሲነግሯቸው ሻምበላ “አሁን ታምሜ ተኝቻለሁ” ብለው መልስ ላኩ። ደጃዝማቹም ይህንን እንደሰሙ ወዲያውኑ ከችሎት ላይ ተነሥተው ሠራዊታቸውንና ባለጉዳዮችንም አስከትለው ወደ ሻምበላ ቤት አመሩ። በር ላይ ቆመውም አስጠሯቸው። አስተዳዳሪውም የደጃዝማቹን ድምፅ ሰምተው በጣም በመደንገጥ በሁለት አሽከሮቻቸው ተደግፈው እየተንቀጠቀጡ ወደ ፊታቸው ቀርበው እጅ እየነሱ “ጌታዬ ምን አጠፋሁ?” አሉ። ደጃዝማቹ መሸሻም “በመንግሥት ፈቃድ ከዚህ ሰውዬ ላይ /አቶ ያምቦን እያመለከቱ/ ሚስቱናውያን ሕዝባችንን ለማስተማር ስለያዙት ኮንትራት መሬት ጉዳይ በእኛ በኩል ካልሆነ እያሳችሁ ይህንን ሰው የምታሠቃዩበት ምክንያት ምንድር ነው?” ሲሉ በኃይል ቃል ጠየቋቸው።

ሻምበላም “እኔ በነገሩ ውስጥ የለሁበትም” በማለት መለሱላቸው። ደጃዝማቹም “በል በነገሩ አልነበርኩበትም፤ ለወደፊቱም አልገባበትም፤ ብለህ ና ፈርም” ብለዋቸው ወዲያው በማስፈረም ጉዳዩን በአጭር ቀጩት።

በኋላም ዓላማቸው ሳይሳካ በመቅረቱ ቁጭታቸውን ለመወጣት ብለው “አቶ ያምቦ ሳክሎ ሰው የሚበሉትን ሰዎች ወደ አገራችን አስገብቷልና በማናቸውም ጉዳይ ላይ አትተባበሩት።” በማለት በጊዜው የነበሩትን ዳኞች በማስነሣት ሕዝቡን በማሳደም የአቶ ያምቦን ልብ አሸብረው ነበር። አንድ ቀን አቶ ያምቦ ወደ ጆን ኢ. ፊልፕስ ረዳትና በመጀመሪያ ጌታን ወደ ተቀበሉት አባት ወደ አቶ ሽጉጤ ዳዳ መጥተው “ልጄ እናንተ የቅርብ ረዳቶች ስለምታውቁ እነዚህ ነጮች የሰውን ሥጋ ይበላሉ የሚባለው ነገር እውነት ነውን? ንገረኝ” ብለው ጠየቋቸው። አቶ ሽጉጤም መልሰው “ውሸት ነው! የሰውን ሥጋ አይበሉም፤ እነርሱ ከመሬት የሚበቅለውን አትክልት ይበላሉ። በኃይላቸው አትክልት ዘርተው ጌታ ከሰማይ ዝናብ እንዲያዘንብላቸው ወደ ሰማይ እያዩ ይጸልያሉ” ብለው አረጋጉአቸው።

ነገሩ በዚያ ላይ ከሸፎ ሕዝቡም “ለችግራችን አንዳንድ የቀን ሥራ እየሠራን እንዳንጠቀም የተወራ ወሬ ነው።” በማለት ያወገዙአቸውን እየተው ወደ ሚስቶቻቸው መጠጋት ጀመሩ። ቀስ በቀስ ሕዝቡም የጌታን ቃል መስማት ጀመረ።

በ1928 ሚስቶናውያን ኢትዮጵያን ለቅቀው ከመውጣታቸው በፊት በቆዩባቸው በአምስቱ ዓመታት ውስጥ ጆን ኢ. ፊልፕስ ከባለቤታቸውና ከሁለቱም ወንድና ሴት ልጆቻቸው፥ እንዲሁም ሚስ ሆዋይት ከሚባሉ ሴት ሚስቶናዊ ጋር በመሆን በጌታ በኢየሱስ ክርስቶስ መሪነት በከምባታ ምድር በፈረሶች እየተዘዋወሩ ወንጌልን እየተናገሩ ወደ ዳቶ ተራራ፥ ወደ ለመቻ፥ ወደ ባደዋች፥ ወደ ማሣፊና ወደ አንጋጫ ወዘተ... ተዘዋወረዋል። በተለያዩ የገበያ ሥፍራ “ከብዙ ዘመን በፊት የእግዚአብሔር ልጅ ስለሰው ልጆች ኃጢአት በመስቀል ላይ ሞቶ ደሙን አፍሰሶአል። በእርሱ ደም ከኃጢአታችሁ ትነፃላችሁ፥ ሌላ የበሬና የበጌችን ደም አትቀቡ፤ አያድናችሁም ለሰይጣን አትሰገዱ” እያሉ በሚመሰክሩበት ወቅት አንዳንድ ሰዎች ጌታ ኢየሱስን ተቀብለዋል። ያ የተዘራው ቃል ቦታ ይዞ ቆየ።

በ1925 ዓ.ም ላይ ኢጣሊያ ኢትዮጵያን በወረረች ጊዜ በጸጥታ ማነስ ምክንያት የዱራሜዎቹ ሚስቶናውያን ከነሚስተር ዳፍ ጋር ተቀላቀሉ። በዚያም አካባቢ ፋኖዎች የሚስቶኖችን ዕቃ ዘርፈው ወሰዱባቸው። ለሚስቶኖቹ ሕይወትም የሚያሠጋ ስለሆነ የመጀመሪያዎቹ አማንያን ከሆኑት አንዱ አባ ጉሌ ሚስቶኖችን ከፋኖዎቹ ለማስጣል ከነቤተሰቦቻቸው ይዘው እስከ እነቆር አሎልቶ ጠረፍ ለጠረፍ ይዘዋቸው ሲዘዋወሩ ሚስቶኖቹ ያልተቀየረ ልብስ ከመልበላቸውም በላይ ያገሩን የእንሰት ሥር ሃምቾ ለመብላት ተገድደው ነበር።

ይህንን ሁሉ መከራ መቀበላቸውን ስለ ኢየሱስ ሲሉ እንደ ታላቅ ደስታ ይቆጥሩት ነበር። በወቅቱ በከምባታ ሃዲያና በነፍጠኞች መካከል በነበረው የእርስ በርስ ጦርነት ሳቢያ ጣሊያኖቹ አገሪቱን ስለተቆጣጠሩ ከአቅማቸው በላይ በመሆኑ ይህን የጀመሩትን የወንጌል ስርጭት አደራ በውስጣቸው ላሠለጠኑአቸው ለአቶ ሽጉጤ ዳዳ፤ ለአቶ ሰብሮ ወሰሮና ለአባ ጉሌ አስረክበው “ጌታ ቢፈቅድ በምድር ካልሆነም በሰማይ ቤታችን እንገናኛለን። ይህንን የወንጌልን አደራ ለሌሎች አስተላልፉ” ብለዋቸው ተሰነባብተው በ1930 ዓ.ም ወደ አሜሪካ ተመለሱ። ሚስቶኖቹ በወጡባቸው ሥፍራዎች የነበሩ እፍኝ የማይሞሉ ምእመናን እየተገናኙ እየጸለዩና እየጸሙ በየአካባቢአቸው የተረከቡትን የወንጌልን አደራ በታማኝነት በመመስከራቸው ታላቅ ለውጥ ቀጠለ። በየሥፍራው ሁሉ የመንፈስ ቅዱስ እሳት ተቀጣጠለ። የሰይጣን ምሽግም በየቦታው ፈራረሰ። ስለዚህ ሚስቶኖቹ ለቀው ቢሄዱም ኢየሱስ ክርስቶስ ኢትዮጵያን አልተዋትም።

“ሌላ ምሳሌ አቀረበላቸው እንዲህም አለ፡- መንግሥተ ሰማያት ሰው ወስዶ በእርሻው የዘራትን የሰናፍጭ ቅንጣት ትመስላለች።

እርስዎም ከዘር ሁሉ ታንሳላች፥ በአደገች ጊዜ ግን፥ ከአትክልቶች ትበልጣላች፥ የሰማይም ወፎች መጥተው በቅርንጫፎችዎ እስኪሰፍሩ ድረስ ዛፍ ትሆናላች” (ማቴ. 13:31-32)።

2. ከ 1931-1935 ዓ.ም የወንጌል አደራረስና እንቅስቃሴ

አቶ ዳእሞ አበበ ከሾኔ አምቡርሴ

እኚህ አንጋፋ የእምነት ጀግና ከ1931-1938 ዓ.ም ወንጌል እንዴት እንደ ሰደድ እሳት እንደ ተሠራጨና እርሳቸውም ለዚህ ቅዱስ ሥራ ራሳቸውን ሰጥተው ወንጌል ወዳልደረሰበት አካባቢ ለመውሰድ ዓይነተኛ የወንጌል ሰባኪ እንደነበሩ ይናገራሉ።

አንድ ቀን ከባሌ ክፍለ ሀገር አንሥቶ እስከ ከምባታ ጠምባሮ ድረስ ያለው ፍጥረት በሙሉ ሰውም እንስሳቱም፥ ዛፎችም ቤቶችም እንኳ ሳይቀሩ በምድር ላይ ለጥ ብለው ወድቀው ሊጠፉ ሲጣጣሩ ያያሉ። እርሳቸው ብቻ በዚህ በወደቀው ፍጥረት መካከል ሁለቱን እጆቻቸውን ወደ ላይ ዘርግተው ቆመው “ጌታ ሆይ፥ ከዚህ መዓት ዕልቂት አድነን” /ዋኦ ከኒ ገትሴ.../ እያሉ በሃዲይኛ ቋንቋ ጌታን ሲማፀኑ ወዲያው አንድ መልኩ ቀስተ ደመና የሚመስል ረዥም ሰው ቀርቦ “ከዚህ ለመዳን ከፈለግህ በኢየሱስ እመን...” ይላቸዋል። እርሳቸውም ምንም ሳያወላውሉ ሁለቱን እጆቻቸውን አንሥተው “ሰይጣንን ክጀ ኢየሱስን አምኜዋለሁ” ብለው በጌታ ኢየሱስ አመኑ።

ከዚያ በኋላ የአካባቢአቸውን ሕዝብ በሙሉ ካሜራ የሰበሰባቸው በማስመሰል አሳይቶአቸው “በል ያመንከውን ኢየሱስን እነርሱም እንዲያምኑ ንገራቸው፥ ለጊዜው ሁሉም አምነናል ይላሉ ግን ቆይተው “ፈትተምዮ” በሀዲይኛ ቋንቋ “አይጸኑም” እነ እገሌ እነ እገሌ ግን ከአንተ ጋር ጸንተው ይቆማሉ፤ በዚሁ ሁሉ ነገር ሳትደነቅ ለራስህ በርታ፥ እስከ ፍጻሜው ድረስ ሂድ አንተም ታርፋለህ፡-

በቀኑም መጨረሻ በዕጣ ክፍልህ ትቆማለህ።” ብሎአቸው ሄደ። ሲነቁ ሕልም ነበረ።

ሕልሙን በነጋታው ለወላጅ አባታቸው ሲነግሯቸው አባታቸውም በጉሣቸው አንድ የታወቀ ጠንቋይ ወደነበረበት ይዘዋቸው ሄዱ። ሕልሙንም ለጠንቋዩ ሲነግሩት “በዚህ ብላቴና ላይ ታላቁ እግዚአብሔር ሊያድርበት ስለሆነ የሚወርደውም በደም በኩል ስለሆነ ከዚህ እንደ ተመለሳችሁ አንድ በሬ አርዳችሁ በደሙ እጠቡት” ይላቸዋል። እነርሱም ይህንን ጉዳይ ሰምተው ሄደው በሬውንም ሳያርዱ ዝም ብለው ተቀምጠው ሳሉ ይህ ከሆነ ከአንድ ሳምንት በኋላ ሁለት ወንጌላውያን ከሊሙ ላምቡዳ መጥተው ስለጌታ ኢየሱስ መስክረው አሳመኑአቸው። እርሳቸውም በሁለት ሳምንት ውስጥ የአማርኛ ፊደል ቆጥረው ንባብ ችለው በሃዲይኛ ቋንቋ የተተረጎመውን የማቴዎስ ወንጌልን አግኝተው እያነበቡ ለጎረቤቶቻቸው ስለ ጌታ ኢየሱስ አዳኝነት መመስከር ጀመሩ። በሕልማቸው እንደተነገራቸውም አንዳንዶቹ ክደው ወደ ኋላ እስከሚመለሱ ድረስ ሁሉም አምነው ነበር። ከዚህም በመነሣት በመንፈስ ቅዱስ ኃይል የወንጌልን ችቦ ይዘው በከምባትኛና በሃዲይኛ እየተረጎሙ እየተናገሩ መሮጥ ጀመሩ። ጌታ እንዴት እንደ መረጣቸው ያብራሩት ከላይ እንደተጠቀሰው ነበር።

“እግዚአብሔር በቃሎቹ የታመነ ነው፤ በሥራውም ሁሉ ጸድቅ ነው፤ እግዚአብሔር የተፍገመገሙትን ሁሉ ይደግፋቸዋል የወደቁትንም ያነሣቸዋል።”

በዚያን ዘመን ከእርሳቸው ጋር ሆነው የወንጌልን ችቦ ይዘው በየሥፍራው ያቀጣጥሉ የነበሩት የጌታ ልጆች ታሪክ የሚያስታውሳቸው ቀዳሚ አማኞች የሚከተሉት ናቸው።

ከበሌሳ አቶ አበበ ቡሼሮ

በአሞሾራ አቶ ሞሎሮ መሌቦ

በድኒቃ አቶ አሼቦ ኤደሞና አቶ ሐንዲሶ /ወዕለቦ/

በአመቾ አቶ ሀደሮ ኤርቲሮ

በሀዎራ አቶ ድሌብ /ኤርጊቾ/

በፋነሙራ አቶ አርፍጮ /አባ ኤርበሎ/

በሺኖ አቶ ኃይሌና አቶ ሰላቶ

በኢባላ አቶ ሕምባሮ ማዴቦ

በሙጉንጃ አቶ ዶሌ አወኖ

በቃጫ ባብ ባቸሬ

በአሸራ አባች ኢዳዋ

በአጀባ አቶ ሐቤቦ ምሴቦና አቶ ንቁስ

በዶዶባ አቶ አነሜ ጉቤቦና አቶ ዶቼ ደንታዋ

በዌራዋ አባ ሐንድሶ (ሱዋሬ)

በቤናራ አቶ ሠጋሮ ሰለጦ

በአቦንሳ አቶ ዋኖሬ አገቶ

በቃጫቢራ አቶ ጎጉዋ

በሂልፈታ አቶ ኡረጌ

በያያማ አባች ኤርቤቶ

በሌሾ አቶ ዘመርኮ

በሚኖ አቶ ዋጫጎ

በሺንሺቾ አቶ አሼቦ... እና ሌሎችም ነበሩ።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በማቴ. 16:18 ላይ ለጴጥሮስ “እኔም እልሃለሁ፥ አንተ ጴጥሮስ ነህ፥ በዚችም ዓለት ላይ ቤተ ክርስቲያንን እሠራለሁ፥ የገሃነም ደጆችም አይችሉአትም።” ብሎ በተናገረው መሠረት የገሃነም ደጆች ሊዘጉአት የማይችሉ ቤተ ክርስቲያን ከዚህ በላይ በተዘረዘሩት በአንጋፋ የእምነት አባቶች የቤተ ክርስቲያን ራስ በሆነው በኢየሱስ ክርስቶስ ስም ተመሥርታለች (ኤፌ. 5:23)።

በመሠረቱ ማንኛውም እውነተኛ ቤተ ክርስቲያን የሚመሠረተው በኢየሱስ ክርስቶስ ላይ ነው።

በእነዚህ አባቶች ነበር የወንጌል ችቦ ቀጥሎ ወደ ተዘረዘሩት ቦታዎች የተስፋፋው።

ኩየአ	ፌነቄራ	ኤሶ	ጌሬ
ፋንዲዴ	ጉሙዳ	ዎባራ	ቦራራ
ጆንጌ	ፈረጥቀሳ	ሱሉኢ	ቦሶና
ገምበላዜ	ገዴ	ደውባራ	ዌረቦያ
ገመሻ	ሆብቾ	ጃርሶ	

አሉዮቃ	ቀዕላማ	ሲቄ
አሉላሞ	ኢባለ	ሻሸጉ
ዋገበታ	1ኛ ቃጫ ቢራ	አሼ
ሠራራ	ባንተ ወሰን	ኤዶ
ሶሮ ደንሰዓ	ሸሎ	ሚሺጊዳ
ቡሽሉጋ	ለመቻ	ላሻ
ሰድቾ	ሐመአንቾ	ዛቶ
በንቆረአ	አንቡርሴ	ቤናራ
ቀርክቾ	ቡልጊታ	ጠዛ
ዶንጋ	ሾኔ	ጦጠንቄ
ዋልድያ	ቆርጋ	ዱራሜ
ቀዲዳ	ለኮሌ	ሄቦኮታ
ደነማ	ቆቆሬ	አቦንሣ
ያኦ	ትካሬ	ጀራ
ቦሊዳቂዬ	ላንጋኖ	ጌሽጉላ
ቆቶ	መሐል ቆርጋ	አዲሎ
ዋዳ	አንጁሎ	ሸሸራ..... ወዘተ።

በዚህ ዓይነት ወንጌል ከአንድ ቦታ ወደ ሌላ ቦታ እየተዳረሰ የሰይጣንን ምሽግ ማፈራረሱን ቀጠለ።

የመጀመሪያዎቹ አማንያን እየተሰበሰቡ የበላይ አስተባባሪዎችና ሰባኪዎች ሆነው በየቦታው ጌታን የተቀበሉትን ወንጌል ወደ ማንበብ ደረጃ ለማድረስ የአማርኛ ፊደል በማስቆጠር ከፍተኛ ርብርቦሽ ቀጠለ። ሰዎች ቀን በየሥራቸው ላይ ውለው ማታ ከጫካ ደረቅ ቀጭጭን እንጨት በችቦ መልክ አሥረው በሚለኮስ መብራት እየተረዱ ፊደል ይማራሉ ። የተማረ ሌላውን እያስተማረ ወንጌልን ወደ ማንበብ ደረጃ የማድረስ የፍቅር ግዴታ ነበረበት።

በዚያን ዘመን አዛውንቶች ሁሉ ሳይቀሩ መጽሐፍ ቅዱስን ለማንበብ ሲሉ መማር ጀመሩ። ሴት ልጆች ግን “ሴት ተምራ ፈላጭ ቆራጭ ለመሆን ስለማትችል በማጀት ቆይታ የእናቷን ሙያ ትማር” በሚል ኋላ ቀር አስተሳሰብ በመጀመሪያ ጊዜ አልተማሩም ነበር።

ሆኖም እየቆየ ሲሄድ በጌታ በኢየሱስ ክርስቶስ እምነት ጠንካራ ወላጆች ሴት ልጆቻቸውን ከወንዶቹ ጋር እኩል አሰልፈው ማስተማር ሲጀምሩ እንደ ትንግርት የታዩበት ወቅትም ነበረ። ትንሽም ሳይቆዩ የባሕል ተጽዕኖ ገመድ ተበጥሶ ሁሉንም ወንጌል አስተካከለ።

ቆይቶ መንግሥታትም ድጋፋቸውን አክለውበት ስለተገኘ ይኸውና ዛሬ ማንም ከማንም ሳያንስ ሁሉም በእኩልነት ደረጃ ይማራል።

በዚያ ዘመን አማኞች ፊደሎችንና አገዛችን ከሦስት እስከ አሥራ አምስት ቀን ድረስ ተለማምደው በአማርኛ ቋንቋ ማንበብ ጀመሩ። ጽሕፈትንም እንደ ፊደሉ አቀራረጽ ትክ ብለው በማየት ወደ ትምህርት ቤት ሳይሄዱ በየቤታቸው እርሳስ፣ ወረቀትና ቀለም ስላልነበረ የቀርከሃ ቅራፊና ትናንሽ የእንጨት ገበታ ጠርበው እንደ ወረቀት በማድረግ የዛፍ ተቀጽላ አበባዎችን እንደ ቀለም ጨምቀው የመቃ ሽምቦቆ ብዕር እየቀረጹ በመጠቀም ጽሕፈትን ተለማመዱ።

ከላይ የተጠቀሰውን የእንጨት ገበታ በአራት ማዕዘን ጠርበው ከሥሩ እጀታ ሠርተው ፊደሎችን በየሀዳጉ ለይተው በቀኝ ጎን ፊደል በግራ ጎን አቡጊዳ... ጽፈው ከቦታ ወደ ቦታ እየወሰዱ ይማማሩ ነበር።

አቶ ዳዕም አበበ የዚህ ሥራ ዋና አስተባባሪና ከአባ ጎሌ ቀጥለው የከምባታና ሃዲያ ምድር ሰባኪ ሆኑ። አቶ ዳዴቦ አበበ ደግሞ ፊደል ያወቁትን ሌሎችን እንዲያስተምሩ ወደ ልዩ ልዩ ቦታ በመመደብ ሲሠሩ፣ አቶ ኬዕምሶ ሎዳሞ ቤተሰቦችን እየተዘዋወሩ ፊደል ማስተማር ቀጠሉ።

አቶ ንቁስ ምሴቦ የአካባቢ ጉዳይ አማካሪ ፣ አቶ ሐቤቦ፣ አቶ ኤደሞ ሒቤቦና አባች ኤደሞ ከአቶ ዳዕም አበበ ጋር እየተዘዋወሩ ሰባኪዎች፣ አቶ ጴጥሮስ ሎዳሞ ለአስቸኳይ ጉዳይ ተላላኪ፣ አቶ ኡልቾ ኮኔ የጆንጉ፣ አቶ ተክሌ ደጋጋ በእልጊራ፣ አቶ ሂለሞ ዋደሞ ለቃጫና ለዶዶባ የፊደል አስተማሪዎች፣ አቶ ደሳለኝ ሎዳሞ ለኡንፋራ፣ አቶ ኤፍሬም አኮሼ ተመላላሽ ረዳት፣ አቶ ዶንጋ ደጋጋ የሻሽመኔ ሰባኪ፣ አቶ ደግሞ ሳምቤቦ የድንሰዓና የሰድቾ፣ አቶ ሻንካ የኩየአ፣ የደኔና የሰድቾ፣ አቶ ቦጋለ ሎዳሞ የቃጫ ቢራ አስተማሪዎች፣ አቶ ሞሎሮ መሴቦ ደግሞ በየሰብሰባዎች ሥርዓት አስከባሪና አስተባባሪ በመሆን አገልግሎታቸውን ቀጠሉ።

በዚህ ዓይነት የወንጌል ስርጭት ይጓዝ በነበረበት ዘመን አባቶች፣ እናቶች፣ ሽማግሌዎች፣ ባልቴቶች አማኞች በሙሉ በቀድሞ ዘፈን ፈንታ መዝሙሮችን፣ በጫዋታ ፈንታ ስብከትን ቀጠሉ። ከባሕል

መዝሙርቼም ለትዝታ ያህል በሃድይኛ ቋንቋ የወንጌል መልእክት አዘል መዝሙር ከዚህ በታች ቀርቧል።

በሐድይኛ ቋንቋ

ወደ አማርኛ ሲተረጉም

ሼጣን ሔዋን ቀዊሱኮ

(2) ሰይጣን ሔዋንን አታለሳት፥

አዳም ባጢሎ አጉኮ

“ አዳምም በኃጢአት ወደቀ።

ኤ. ባጢሎም ዋዕ ሲዱኮ

“ ኃጢአቱንም እግዚአብሔር አወቀ።

ሲዳ ዕጥ ቤቶም ኡጢኮ

“ አውቆም ልጁን ሰጠ።

እጥ ቤት እጥ ጢግ ጉሉኮ

“ ልጁም በራሱ ደም ጨረሰ።

መና ኤሃኖን አመዕኔ

“ ሰዎች በዚህ አመኑ፥

ኤሽም ሰቡ ኬኔና

“ ይህንን እምቢ ለሚሉት

ግዕል ፈረድም ኮረማኮ

“ የእሳት ፈረሰኞች ተዘጋጅተዋል

ሙሮ ቢላዊ ሌፈማኮ

“ የሚቆርጥ ቢላዋ ተስቧል።

አሴአማን ለዴአኮ

“ መልእክተኞችም ተዘጋጅተዋል

መና ዋአን አመዕኔሄ

“ ሰዎች በእግዚአብሔር እመኑ፥

ሄአ ዋአም በዴሼ

“ ሕያው እግዚአብሔርን ፍሩ።

ኢመዕን ዋአም ሎንሴሄ

“ ሰማያዊ እግዚአብሔርን ፍሩ።

መና አሽኖ ቆጤሄ

“ ሰዎች በዚያ ጽኑ፥

ዕመዕን መንግሥተም አጌና

“ ወደ መንግሥተ ሰማያት

ልትገቡ፥

አጋ ኤሄ ኡሼጥ ቶቶ

“ ገብታችሁም በዚያ ታርፋላችሁ።

እየተባለ በቅብብሎሽ ይዘመር ነበረ። አሁንም በእንዳንድ ቦታዎች ላይ በእምነት አባቶች ይዘመራል።

በሐዲይኛ ቋንቋ የሚዘመርበት ምክንያት በመጀመሪያ ጌታን የተቀበሉት አንጋፋዎች ሐዲይኛ ቋንቋ ተናጋሪዎች ስለነበሩ ሚስቶናውያንም በእነርሱ መካከል ተቀምጠው ሃዲይኛ ቋንቋ ተምረው የማቴዎስ ወንጌልን ወደዚሁ ቋንቋ በማስተርጎማቸው ሳይሆን እንዳልቀረ ይገመታል። በየለቅሶዎችም እንጉርጉሮዎች የሃዲይኛ ግጥም ይቀናቸው ነበር፤ ሌላ ምክንያትም ሊኖር ይችላል።

አባቶቻችንን በቦቢሾ ጣቢያ መጽሐፍ ቅዱስን ያስተማሩት ከቀድሞ ሚስጦኖች አንዱ የነበሩት ሚስተር ካውዘር የተጠቀሙት በሐዲይኛ ቋንቋ ነበር። እርሳቸውም “እኛ ያስተማርናችሁ ሰዎች አገር ለቅቀን ስንሄድ ከእናንተ ጋር የሚኖረው መንፈስ ቅዱስ የሚያስተምረው ይበልጣል” በማለት ታሪካዊ ንግግራቸውን አስቀምጠው ሄደዋል።

ይህም አባባል 1ኛ ዮሐ. 2:27 “እናንተስ ከእርሱ የተቀበላችሁት ቅባት በእናንተ ይኖራል፥ ማንም ሊያስተምራችሁ አያስፈልጋችሁም፥ ነገር ግን የእርሱ ቅባት ስለሁሉ እንደሚያስተምራችሁ፥ እውነተኛም እንደሆነ ውሸትም እንዳልሆነ እናንተንም እንዳስተማራችሁ በእርሱ ኑሩ” የሚለውን ያስታውሰናል። በየአገሩ ያሉት የጌታ ልጆች ሁሉ ወደ ሥነ-መለኮት ትምህርት ቤት ባይገቡም የጌታ ቅባት (መንፈስ ቅዱስ) ወደ እውነት ሁሉ ስለሚመራቸው የመንፈስ ቅዱስ ትምህርት ከመጽሐፍ ቅዱስ ውጪ አለመሆኑንም መረዳት ያሻል።

ከላይ የተጠቀሰውንና ሌሎችንም የባሕል መዝሙሮች ሲዘመሩ የነበረው የዜማ ቃና በጊዜው መንፈስ ቅዱስ ያስተማራቸው ሲሆን፥ ሰዎቹ ቀድሞ በሰይጣን ግዛት ውስጥ በነበሩበት ወቅት ለዛሩ ጉሪያ (መንቀጥቀጥ) ይጠቀሙበት የነበረውን የዜማ ቃና በቀጥታ ጌታን ወደ ማወደስ ለወጡት። በየመስኩ ትንሽ ትልቅ፥ ኮረዳዎችና ኮቦሌዎችም ይዘምሩ ነበር።

ከዚህ አኳያ አማኞች ሁሉ በእድሜና በጾታ እንዲሁም በሙያ መስክ ለሚቀርቡዋቸው ሁሉ ይመሰክሩ ነበር። ልጆች፥ አባቶች፥ እናቶች፥ ባልቴቶች፥ እረኞች፥ ገበያተኞች፥ ነጋዴዎች፥ ዐዋቂዎች፥ ልጃገረዶችና እንጨት ለቃሚዎች ሁሉ ለመሰሉቻቸው ወንጌልን ሰብከዋል።

ስብከት የቻለና ያልቻለ በመዝሙር፥ በጸሎት በምስጋናና በምልጃ በመተባበር የወንጌልን እውነት አስፋፉ። የጌታም መንፈስ የቅዱሳኖችን ኅብረት እያጠነከረ በኃይል ይሠራ ነበር። በምእመኑም ውስጥ ከፍተኛ ፍቅር ነበረ። መንገደኛም ወደ መንገዱ ሄዶ ባደረበት ከላይ በተጠቀሰው መዝሙር የጌታን ወንጌል ሲያበስር በ 1ኛ ቆሮ. 1:21 “በስብከት ሞኝነት የሚያምኑትን ሊያድን የእግዚአብሔር በኅ ፈቃድ ሆኖአልና።” ተብሎ በተጻፈው መሠረት ሰዎችም ምንም ሳያወላውሉ ጌታን አምነው አማኞች ተብለው ይጠሩ ነበር። በዚህ ዓይነት አሰራጫጩት ወንጌል ከ1933 ዓ.ም በኋላ በየአካባቢው በበለጠ ሁኔታ እየሰፋ ቀጠለ። በሐዋ. 2:47 መሠረት “እግዚአብሔርንም እያመሰገኑ በሕዝብ ሁሉ ፊት ሞገስ ነበራቸው።

ጌታም የሚድኑትን ዕለት ዕለት በእነርሱ ላይ ይጨምር ነበር።”

በ1933 ዓ.ም ወራሪው የኢጣሊያ ሠራዊት አገሪቱን ለቅቆ ሲሄድ አገር በባንዳዎች ተጨንቃ ሳለች “አይዞአችሁ የጠላት ሠራዊት ድባቅ ተመትቶ ስለለቀቀ ደርሰንላችኋልና በርቱ፤ ካምፔንና ግምቡን እየመታን እያባረርን መጥተናል፤ በያላችሁበት ወኔአችሁን አጠንክሩ።” የሚል ጽሑፍ በአውሮፕላን ከአርበኞች ለኢትዮጵያ ሕዝብ በየቦታው ተበተነ። ሕዝቡም ምሥጢሩን ስላወቀ በየሥፍራው ሴት ወንዱ የተቻለውን ማድረግ ጀመረ። በዚህን ጊዜ የጠላት ባንዳ የነበሩት በከርስቲያኖች ላይ ልዩ ጫና አደረጉ። ስለሆነም “ሕዝቡ ዓመፅ እንዲያካሄድ ያደረጉት በየቦታው ያሉት አማኞች የተበተነውን ደብዳቤ ምሥጢር ዐውቀው ውስጥ ለውስጥ ስላሰራጩት ነው። ስለሆነም ከያሉበት ታድነው እንዲያዙ” የሚል የውሳኔ ትእዛዝ ከየአቅጣጫው ወጣ።

የመማር ጥቅሙ ለወንጌል ብቻ ሳይሆን በአገር ጉዳይና በማኅበራዊ ኑሮም የሚያመጣውን አዎንታዊ ተጽዕኖ በዚህ መረዳት ይቻላል።

ለአማኞች ለጥቂት ጊዜ ፈተና በመብዛቱ ቢጨልምባቸውም ከድቅድቅ ጨለማ በኋላ ብርሃን እንደሚገለጥ አውቀው በዚያ በጨለማ ወቅት በጸም ጸሎት ወደ ጌታ ይበልጥ ቀረቡ። ከቦታ ወደ ቦታ እየሸሹ ለሀገሪቱ የጦር አርበኞች ይጸልዩ ነበር። ጠላትም ከአገሪቱ በመውጣቱ በጨለማ ከነበሩበት ጌታ ጠብቆአቸው ወደ ብርሃን ወጥተው መልካም አየር ለመተንፈስ እንደቻሉ አቶ ዳዕዋ አበበ ይናገራሉ።

“ሥጋንም የሚገድሉትን ነፍስን ግን መግደል የማይቻላቸውን አትፍሩ፤ ይልቅስ ነፍስንም ሥጋንም በገሃነም ሊያጠፋ የሚቻለውን ፍሩ” የሚለውን ማቴ. 10: 28-31 ላይ የተጻፈውን የቃሉን እውነት የተረዱ አማኞች ነበሩ።

የወንጌል አደራ በተግባር ሲተረጎም።

የወንጌል ስርጭት አገልግሎት ከሰው አንድ ነገር በመጠበቅ የሚሠራ ሥራ አይደለም። ሐዋርያው ጳውሎስ በ 1ኛ ቆሮ. 9:16-17 እንዳለው “የምሥራቹን ቃል ማብሠር ግዴታዬ ስለሆነ የምመካበት ነገር አይደለም። እንዲያውም የምሥራቹን ቃል ሳላበስር ብቅር ወዮልኝ፥ የምሥራቹን ቃል ያለ ግዴታዬ በፈቃዴ ባበስር የድካም ዋጋ ይኖረኛል፥ በግዴታዬ ባደርገው ግን በአደራ የተሰጠኝን ኃላፊነት ፈጽሞሁ እንጂ ሌላ ያደረግሁት ነገር አለ ማለት አይደለም።” (አዲስ ትርጉም መጽሐፍ ቅዱስ)

በመጀመሪያ የወንጌል ስርጭት ጊዜ በከምባታና ሃዲያ ምድር የነበሩት አማኝ ወጣቶች በአንድነት ተባብረው እንደ ጌዴዎን ለእግዚአብሔር ክብር የማይሆኑትን የሥጋ አሳብ ማሠራዎችን በንስሐ እየሰበሩ የጸሎት ቀንደ መለኮታቸውን በየቦታው እየነፉ የመልካም ሥራ ችቦዎቻቸውን በየሥፍራው እያበሩ ቀጠሉ። ምእመናኑ የጌታን ትእዛዝ በሥራ እየተረጉሙ ለድሀ ገንዘብ እያዋጡ እየሰጡ፤ ረዳት ለሌላቸው ባልቴቶችና ለደካሞች የመኖሪያ ቤቶቻቸውን በአንድ ቀን አፍርሰው በዚያ ቀን ሠርተው በማስገባት፥ ክርስቲያኖች በጌታ ስም ቢታሠሩ ከሚበሉት ምርጥ ምርጡን ምግብ ስንቅ በመስጠት፥ መሬቶቻቸውንና ቤተሰቦቻቸውን በመንከባከብ አጥር እያጠሩ እርሻቸውን በማረስ ለወንጌል ስርጭት የወጣውን ሰው ቤተሰብን በመንከባከብ ከሚበሉት አካፍለው ለወንጌላዊው በመስጠት እምነታቸውን በደግ ሥራ ፍሬ ሲያስመሰክሩ የጠላት ኃይል በየቦታው ተመታ፤ ጠንቋዮች እየከሰሙ ሄዱ።

እያንዳንዱ አማኝ የሰውነቱንና የልብሱን ንጽሕና እየጠበቀ ቤቱንና አካባቢውን እያጸዳ አጥር እያጠረ በጓደው ጉመን እየተከለ መሬቱን በወቅቱ አርሶ እየዘራ የራሱን ልማት በየቦታው በማስፋፋት ለጉረቤቶቹ የመልካም ሥራ ችቦውን ያበራ ነበር። በየላምንቱም ረቡዕ እየዘመሩ ሄደው ለደከሙትና ለባልቴቶች የተሰፉ ሥራ የሚሠሩበት ጊዜ ነበረ። ከሥራ ሲመለሱም እየዘመሩ ነው። ቤቶችን ለመሥራት በሚሄዱበት ጊዜ የራሳቸውን እንጨት፥ ገመድ፥ ሣርና ቀርከሃ ይዘው ይሄዱ ነበር። ይህንን መልካም ምስክርነት የተመለከተ ያላመነ (ክርስቲያን ያልነበረው) ሕዝብ “ይህ ጥሩ ሃይማኖት ነው” እያለ ወደ ጌታ ይመጣ ነበር። በዚህ ዓይነት የጎብረት ሥራ ውስጥ አንድ ወንድ ወይም ሴት የጓደኛቸውን አያያዝ የማያሳምሩ ሆነው ከተገኙ የእያንዳንዱን አማኝ ይዞታ ዞረው ለመጉብኘት የተሰየሙ ሰዎች ነበሩ። ከሌላ አካባቢ ልምድ ቀስመው እንዲመጡ ከ 15 ቀን እስከ ሁለት ወር ድረስ ከአካባቢአቸው አርቀው በመውሰድ ተምረው እንዲመለሱና በርትተው ሠርተው ኑሮአቸውን አሻሽለው እንዲኖሩ ይረዷቸዋል።

ባሕር ዛፍ የተከለ ሰው ይሞታል የሚል እምነት ነበረ። ስለዚህ ሌሎች ባሕር ዛፍን መትከልም አያውቁም ነበር። አማኞችን ጌታ ከማናቸውም ዓይነት ተጽዕኖ አውጥቷቸው ስለነበረ ምንም ሳይፈሩ ባሕር ዛፍ እያለሙ ኑሮአቸውን ያሻሽሉ ጀመር። ቡና ዘርተው መትከልንም አያውቁም ነበር። የአዘራሩን ሁኔታ ያወቀው ሳላወቀው እያስተማረ በየጓደኛቸው የቡና ተክል ተሰፋፋ።

የሸንኮራ አገዳ ተክል፥ የሙዝ ችግኝ፤ የብርቱካን እና የድንች ዘር ከሚሰዩናውያንና ከወላይታ ምእመናን በኩል እያገኙ አስፋፉ። ከዚህ

ከልማት ጎን ከላይ እንደተገለጸው የወንጌል ስርጭት በበለጠ ሥር ሰድዶ ይንቀሳቀስ ነበር። ወንጌል ወደ ደረሰበት ሁሉ ሥልጣኔና ልማት አብሮ ይገባ ነበር።

ሰዎች ልብሰቻቸውን በእንደድና በከብት ሽንት አጥበው ከመልበስ ወጥተው በሣሙና መጠቀምን ተለማመዱ። ሴቶችም ቆዳን መልበስ ትተው ፍታይ ልብስ ወደ መልበስ ተሸጋገሩ። ቤቶቻቸውን ከበፊት በተሻለ ጥራት ባለው ሁኔታ ሠርተው ዙሪያውን አጥረው በየበራፉ ልዩ ልዩ ዓይነት አበባ በመትከል አስውበው መኖር ጀመሩ።

በሰው ሞት ጊዜ ትንሣኤ እንዳለ ለማመልከት የእንጨት መስቀል፣ እንደ አበባ ረጋፊዎች መሆናችንን ለማሳየትም የአበባ ጉንጉን በመቃብር ራስጌ በማቆም ካላመኑት መቃብር ስለሚለይ በዚህ ሁኔታ የአማኞች እንቅስቃሴና የኑሮ አያያዝ ከሌሎች በቀላሉ ተለይቶ ይታወቅ ጀመር።

አማኞችም ልብሳቸውን አጥበው ጸጉራቸውን አሳጥረው ስለሚሄዱ በመንገዱ ላይ ያያቸው ሰው የጌታ ልጆች መሆናቸውን ገና ከሩቅ ይለያቸው ነበር። ከሰይጣን ተጽዕኖም ነፃ ስለወጡ በበቅሎዎቻቸውም ላይ ሲቀመጡ ባጌጠ ዕቃ ሽላልመው ነቃ ብለው ስለሚቀመጡ የአማኞች በቅሎዎች መሆናቸውን ሰዎች ገና ከሩቅ ለይተው “ያ የሚመጣው ሰው አማኝ ነው” በማለት ይመሠክሩ ነበር።

ጌታን ተሰብስበው ለማምለክ የሣር ክዳን ቤቶችን ይሠራሉ። በተለይም በግድግዳው ዙሪያ ላይ አልፎ አልፎ የምራቅ መትፊያ ክብ ቀዳዳዎችን ይሠሩ ስለነበረ አንድ ሰው በአምልኮ ሥነ ሥርዓት ላይ እያለ ምራቁ የመጣበት እንደሆነ ወደ ውጭ እንትፍ ይላል። ኮሶ የተጣባው ሰው በውጪ ይቀመጣል።

ምእመኑም ወደ እግዚአብሔር ቤት ሲገቡ “ወደ እግዚአብሔር ቤት በገባህ ጊዜ እግርህን ጠብቅ፥ ለመስማት መቅረብ ከሰነፎች መሥዋዕት ይበልጣልና፤ እነርሱም ክፉ እንዲያደርጉ አያውቁምና። እግዚአብሔር በሰማይ አንተም በምድር ነህና በአፍህ አትፍጠን። በእግዚአብሔር ፊት ቃል ይናገር ዘንድ ልብህ አይቸኩል፥ ስለዚህም ቃልህ ጥቂት ትሁን።” ተብሎ በመክብብ 5:1-2 በተጻፈው መሠረት የእግዚአብሔርን ሕግ ተጠንቅቀው ይጠብቁ ነበር። ለአምልኮ ወደ ጸሎት ቤት በሚገቡበት ጊዜ ትንፋሻቸውን ዋጥ አድርገው እግራቸውን ጠብቀው ሰውነታቸውን ሰብስበው በታላቅ ሥነ ሥርዓት ገብተው ቃሉን በተመሰጠ ያዳምጡና ለቃሉም ይታዘዙ ነበር። በየቤቶቻቸው እናቶች የሚሠሩትን ነገር ሁሉ “በስመ አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ” ብለው ይይዛሉ፥ ስለዚህ በያዙት ነገር ሁሉ ላይ ታላቅ በረከት ነበረ። ካላቸው ነገር ሁሉ ላይ አሥራትን ያወጡ

ስለነበረ ማዕዳቸውም በበረከት የተሞላ ነበረ።

በዚያን ዘመን የነበሩት ምእመናን የጌታን ሥራ ባሕላዊ አምልኮ አድርገው አይመለከቱም። የሚሠሩትን ነገር ሁሉ ከልብ ተነሣሥተው በሮሜ 12፡9-13 ድረስ የተጻፈውንና “ፍቅራችሁ ያለ ግብዝነት ይሁን። ክፉውን ነገር ተጸድቁት፤ ከበኑ ነገር ጋር ተባበሩ፤ በወንድማማች መዋደድ እርስ በርሳችሁ ተዋደዱ፤ እርስ በርሳችሁ ተከባበሩ፤ ለሥራ ከመትጋት አትለግሙ፤ በመንፈስ የምትቃጠሉ ሁኑ፤ ለጌታ ተገዙ፤ በተስፋ ደስ ይበላችሁ፤ በመከራ ታገሡ፤ በጸሎት ጽኑ፤ ቅዱሳንን በሚያስፈልጋቸው እርዱ፤ እንግዶችን ለመቀበል ትጉ” የሚለውን የአዲስ ኪዳንን ትምህርት በመጠበቅ ሥራቸውን ከቃሉ ጋር አስማምተው በመንፈስ ቅዱስ ኃይል ይሠሩ ነበር።

ከ 1936-1940 ዓ.ም በክርስቲያኖች ላይ የተነሡ ስደቶች

ባለፈው ርእስ እንደተገለጸው አማኞች በየጸሎት ቤቱ እየተሰበሰቡ መጽናናትና መማር ጀመሩ። በኢትዮጵያ ከመጀመሪያዎቹ ምእተ ዓመታት አንሥቶ ክርስትና የአገሪቱ የመንግሥት ሃይማኖት ነው በመባል ይታወቃል። ከ1855-1868 ዓ.ም በአፄ ቴዎድሮስ ዘመን ክርስትና በመንግሥት አሠራር ውስጥ ልዩ ድርሻ ስለነበረው የተከፋፈለውን አገዛዝ በእምነት ወደ አንድነት የማመጣት ዘይቤ ነበራቸው። በተከታታይ የተነሡ ነገሥታትም ቢሆኑ ድል ያደረጓቸውን ግዛቶች በሙሉ ክርስትናን እንዲቀበሉ የማስገደድ ሁኔታ ነበረ። የፕሮቴስታንት እምነት ወደ ከምባታና ሃዲያ በገባ ጊዜ ሲወርድ ሲዋረድ የመጣውን የባህል እምነት ለመልቀቅ ባልፈለጉ የጊዜው ባለሥልጣኖች በኩል ጠላት በረቂቅ ምሥጢር በመነሣት በክርስቲያኖች ላይ ከፍተኛ ስደቶችን ያስነሣ ነበር። ወደ ባሕል አምልኮ ሕዝቡ እንዲገባ ለማስገደድ ጥረት ተደርጎም ነበረ። ሆኖም ስላልተሳካባቸው ምክንያቶችን በመፍጠር ከመንግሥት ፈቃድ ሳይኖራችሁ መስበክና ማስተማር አትችሉም፤ በማለት ልዩ ልዩ ጥያቄዎችን እያነሡ ያስቸግሯቸው ነበር። ይነሡ የነበሩት ጥያቄዎችም “በማን ፈቃድ ትሰበሰባላችሁ? በማን ፈቃድ ወንጌልን በየቦታው ያለገደብ ትሰብካላችሁ? በማን ፈቃድ ጸሎት ቤቶችን ባልተባረከ ቦታ ሁሉ ትሠራላችሁ? በማን ፈቃድ በየጸሎት ቤት ታስተምራላችሁ?” የሚሉና የመሳሰሉት ነበሩ። በዚህም የአማኞችን ልብ ለማሸበር ይሞክሩ ነበር።

አማኞቹም “በማቴ. 28፡18-20 በተጻፈው መሠረት የሰማይና የምድር ንጉሥ ታላቁ ባለሥልጣን እግዚአብሔር “እንግዲህ ሂዱና

አሕዛብን ሁሉ በአብ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ስም እያጠመቃችኋቸው ያዘዘኋችሁንም ሁሉ እንዲጠብቁ እያስተማራችኋቸው ደቀ መዛሙርቴ አድርጓቸው፥ እነሆም እኔ እስከ ዓለም ፍፃሜ ድረስ ሁልጊዜ ከእናንተ ጋር ነኝ” ሲል በሰጠን ትእዛዝ መሠረት ነው የምናስተምረውና አሳምነን የምናጠምቀው” በማለት የማያወላውለውን መልስ ይሰጡ ነበር። ይህም ትእዛዝ የዓለም መንግሥታት በሙሉ ሊሸሩት አይችሉም። ሰማይና ምድር ሲያልፉ የማያልፍ ዘላለማዊ የጌታ ትእዛዝ ነው በማለት የእምነት አቋማቸውን ይገልጡ ነበር። መንፈስ ቅዱስም ሥራውን በድንቅና በተአምራት እያጸና የሚድኑትን ዕለት በዕለት በእነርሱ ላይ እየጨመረ ያበዛቸው ነበር።

ከ1936-1943 ዓ.ም በየወረዳው ከተነሡት የተለያዩ ስደቶች ዋና የሆነው እንዴት እንደነበረ ከዚህ በታች ቀርቧል፡-

ሀ. የሚሽግዳ ስደት

በከምባታና ሃዲያ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን የዱራሜ ጽ/ቤት ቅርንጫፍ በሆነው የሚሽግዳ ጽ/ቤት በታሪክ ዘገባ በተመለከተው መሠረት በእዚያ በነበሩት ዳኛ (ገዢ) አማካይነት ባለሥልጣኖች የአካባቢውን አማኞች ኢየሱስ ክርስቶስን ካዱ እያሉ እያሰሩና ሀብታቸውን እየዘረፉ ያጉላሏቸው ጀመር።

አማኞቹም በዕብ. 10:34 ላይ “...የገንዘባችሁንም ንጥቂያ በደስታ ተቀበላችሁ።” ተብሎ በተጻፈው መሠረት ይህ ጥንትም ሲሆን የነበረ እንጂ በእኛ ላይ አዲስ ፈተና አልደረሰብንም በማለት በደስታ ይቀበሉት ነበር። ሰዎችም ሲታሠሩ ከላይ እንደተገለጸው አማኞች የእነርሱን መሬት ያርሳሉ፥ ቤተሰቦቻቸውንም ይንከባከቧቸዋል፤ ይጸልዩላቸዋል። ስደትንም እንደ ሙሉ ደስታ በመቀጠር መደሰትና መዘመር ይቀጥላሉ።

በ1936 ዓ.ም ሁለት ወታደሮች አማኞችን ለማስካድ ከመንግሥት ባለሥልጣኖች ተልከው ከአንጋጫ ከተማ ወደ ሚሽግዳ ሠፈር ሄደው ነበር።

በሚሽግዳ ሠፈር በአባች ኤዳሞ ምስክርነት ጌታን አምነው የነበሩትን ክርስቲያኖች ጌታን ካዱ እያሉ እያሠሩ ይገርፉአቸውና ይደበድቧቸው ጀመር።

በመጀመሪያው ሌሊት በአቶ ፎቼ አናሞ ቤት ለማደር ገብተው አቶ ፎቼን በቆጥ ላይ በገመድ ራሳቸውን ዘቅዝቀው በመስቀል ሲገርፉአቸውና ሲያሠቃዩአቸው በጣም ተወጥረው ሥቃይ

ስለበዛባቸው ጮኹ። በዚህ ጊዜ ከውጪ የነበሩት ቤተሰቦቻቸው ነፍስ ለማዳን ወደ ቤት ግር ብለው ሲገቡ በቤት ውስጥ የነበረው መብራት በመጥፋቱ በቤት የነበሩት ወታደሮች በከፈቱት ተኩስ 10 አለቃ የነበረው ሁለተኛው ወታደር በገዛ ጥይታቸው ተመትቶ እዚያው ሞተ።

“...ሰይፍ የሚያነሡ ሁሉ በሰይፍ ይጠፋሉና...” ማቴ. 26:52። በቃሉ መሠረት ጌታ እጅ በእጅ ሲሠራ ታይቷል።

ከዚህ የተነሣ አማኞች ነፍስ ገድለዋል ተብለው ስለተወነጀሉ ስደቱ በበለጠ ተጧጧፈ። ንብረታቸውም ተዘረፈ። አማኞችም እጅግ ተገረፉ፤ በድብደባ ብዛት ያስወረዳቸውም ነፍስ ጡሮች ነበሩ። በዚህ መንገላታት ውስጥም ጌታን አልካዱም።

በዚህ መንስዔ ከሚሸግዳ ከተያዙት መካከል ለማስታወስ ያህል፡- 1ኛ አቶ ሠጋሮ ሠለጦ፤ 2ኛ አቶ ለፌቦ ኤዳሞ፤ 3ኛ አቶ አጭሶ ጋጌ፤ 4ኛ አቶ ባቸራ ካጥሶ፤ 5ኛ አቶ አንኬ ለበሴ፤ 6ኛ አቶ ለቴቦ ጫክሶ፤ 7ኛ አቶ ኬሻሞ ሐንዳሞ፤ 8ኛ አቶ ለቴቦ አልበሞ፤ 9ኛ አቶ ቦቄ አንጄ፤ 10ኛ አቶ ፊታሞ ዋቤቶ፤ 11ኛ አቶ ፎቼ አናሞ ይገኙበታል።

ሌሎችንም ከየቦታው እያደኑ ሰብስበው በመያዝ እጆቻቸውን የጳሊት የፊጥኝ አሥረው ወደ ሆሣዕና አውራጃ እሥር ቤት በመውሰድ ላይ እያሉ ወንጀላ በሚባል አውላላ ሜዳ ሲደርሱ የአባባ ሠጋሮ የእጃቸው እሥራት በጣም ከመወጠሩ የተነሣ ሕመም ሲሰማቸው በልባቸው “ጌታ ሆይ፤ ከሚቻላችሁ መጠን ይልቅ ትፈተኑ ዘንድ የማይፈቅድ እግዚአብሔር የታመነ ነው።” አላልከም? ብለው በ 1ኛ ቆሮ. 10:13 ላይ የተጻፈውን በመጥቀስ ጌታን ጠየቁት። ጌታም የልብ ትርታን የሚያዳምጥ አምላክ በመሆኑ ወዲያው ከበስተጓፋቸው መጥቶ የታሠሩበትን ገመድ አላላቸው። እግዚአብሔር የድሆችን ምኞት ሰማ ጀሮውም የልባቸውን አሳብ አዳመጠች። እርሳቸውም ማን ነው ይህን ያደረገልኝ ብለው ወደ ጓላ ዘወር ብለው ቢመለከቱ ማንንም አላዩም። ጌታ ይህን እንዳደረገ በልባቸው ተገንዘበው ጌታን እንዳመሰገኑ መስክረዋል። በእርግጥም ጌታ ነበር ያላላቸው። ጌታ በቃሉ ታማኝ ነው።

አባባ ሠጋሮ አንዳንድ ጊዜ ሲናገሩ “በጌታ ስም በገመድ በታሠረው እጃችን ላይ ሰዓት እንድናስር እርሱ ስለሰጠን በተለይም በጌታ ሥራ ቀጠሮ ላይ ቸል ማለት የለብንም” ይሉ የነበረው ስለዚህ ነው።

ወደ ሆሣዕና እሥር ቤት ካደረሷቸው በጓላ በወህኒ ቤት ክርስቶስን

ካዱ እያሉ ሲደበድቧቸው ከነበሩት መካከል የዛቶው አባት አቶ ባቾሬ ካጥሶ ወይም ዋክቦ የሣንባ በሽታ የነበራቸው ሲደበዱና ጀርባቸውን በጠብመንጃ ሰደፍ ሲመቷቸው ወዲያው ከበሽታቸው ድነው የዕድሜ ባለጠጋ ሆነው ቆይተው በ1985 ዓ.ም ወደ ወደዱት ጌታ ተጠቀለሉ። በዚህ ዓለም መታጣት በሌላ ዓለም (በመንግሥተ ሰማያት) መገኘት ነው።

ሌሎች በዚያው እሥር ቤት ሲደበዱ በድብደባ ብዛት ደም እየተፋ ወደ ጌታ የሄዱት 1ኛ አቶ ቦቂ አንጀ፥

2ኛ አቶ ፊታሞ ዋቤቶ ናቸው።

አስከሬናቸውም በሆሣዕና ከተማ የተቀበረ እንደሆነ ከተማውን ያረከላል በሚል ሰበብ በመከልከሉ ወደ ቃልሻ ተወስዶ ተቀበረ። “...እነዚህ ነጮን ልብስ የለበሱ እነማን ናቸው? ...እነዚህ ከታላቁ መከራ የመጡ ናቸው፤ ልብሳቸውንም አጥበው በበጉ ደም አነጹ።” (ራእይ 7:13-14)።

በሆሣዕና ከተማ የነበረው እሥር ቤት በጣሊያኖች ወረራ ጊዜ እንደ ትልቅ መጋዘን ተሠርቶ ውስጡ በድንጋይ ስብርባሪ የተሞላ ነበር፤ በውስጡም በተናዳፊና ደም በሚጠባ ትል (ዱቄን ዱቄት) የተሞላ ነበረ። ያም ትል ቀን ቀን ወደ መሬት ገብቶ ተደብቆ ውሎ ማታ ማታ እሥረኞችን ለመጥባት ይወጣና ያሠቃያቸው ነበር።

አማኞች በወህኒ ገብተው ሲጸልዩ ትሉ ጠፋ። የጌታ ሥራ ዕጽብ ድንቅ ነው። እሥረኞችም በሙሉ ከሠቃያቸው በማረፋቸው ጌታን አመሰግኑ። በዚያን ጊዜ በእሥር ቤት ውስጥ አንድ አገር ያሰለቸ ሽፍታ ስንቅ የሚሰጠው ሰው ሳይኖረው ለአማኞች ከሚሰጠው ስንቅ እየበላ ይኖር ነበር። አንድ ቀን ግን ከአማኞች ኪስ ገንዘብ ሠርቆ ተገኘ።

በዚያን ጊዜ አማኞች “ለእኛ ከተላከልን ስንቅ እየበላ የእኛንም ከሠረቀ ዳግመኛ ስንቅ አንሰጠውም” ተባባሉ። አቶ ሠጋሮ ግን ወንጌል የሚለውን ቃል ፈጸመ። ስንቁ የእኛ አይደለም የጌታ ስጦታ ነው ይብላል” አሉ። ሌሎች አማኞች አባባ ሠጋሮን አልሰሙአቸውምና ምግብ እንዳይበላ ከለከሉት።

ለአማኞች ከየአቅጣጫው ከሕዝብ ምእመናን ይጌርፍ የነበረው ስንቅ በዚያን ቀን ሳይመጣ ቀጥ አለ። በረሃብ ተጨነቁ። ጓሳም ንስሐ ገብተው ወደ ጌታ ሲማጹ ስንቁ ከተቋረጠ ከአራት ቀን በኋላ መምጣት ጀመረ።

ጌታ አማኞችን በዚህም መንገድ ጠላቶቻቸውን መውደድ

እንዳለባቸው ያስተምራቸው ነበር። “ጌታም አለ ፥ በሰማያት ላለ አባታችሁ ልጆች ትሆኑ ዘንድ ጠላቶቻችሁን ውደዱ የሚረግሙአችሁንም መርቁ፥ ለሚጠሉአችሁም መልካም አድርጉ፥ ስለሚያሳድዱአችሁም ጸልዩ፤ እርሱ በክፉዎችና በበጎዎች ላይ ፀሐይን ያወጣልና፥ በጸድቃንና በኃጢአተኞችም ላይ ዝናቡን ያዘንባልና” (ማቴ. 5:44-55)።

በኋላም ከሆሣዕና አውራጃ ወደ ጠቅላይ ግዛቱ ዋና ከተማ አሰላ ወስደው አሠሯቸው። በዚያ በአሰላ እሥር ቤት እያሉ አቶ ፋዕኑሮ አናሞ፥ አቶ መንተሞ ዋቤቶና አቶ አልበሞ ባኤ (የሽሎው) በእሥር ቤት መንገሳታት ስለበዛባቸው ወደ ዘላለሙ ቤታቸው ሄደው አረፉ። የቀሩቱ በፍርድ ቤት ውሳኔ ሲፈቱ ዋና ገዳይ ናቸው የተባሉት አቶ ፎቼ አናሞ የ10 ዓመት የእሥር ፍርድ ተበየነባቸው። አቶ ፎቼም በእሥር ቤት ሲቆዩ ለ8 ዓመታት ሙሉ በእግራቸው ላይ እግር ብረት ነበረ። ስምንት ዓመት ከታሠሩ በኋላ ለቀሩት ሁለት ዓመታት እግር ብረቱ ከእግራቸው ላይ እንዲነሣ በተወሰነላቸው ጊዜ ትዝ አላቸው እንጂ በእግራቸው ላይ ያ ማሰሪያ መኖሩንም እንዳላስታወሱ ተናገሩ። ይህም የእግዚአብሔር ጸጋ ነው። የተበየነባቸውን የ10 ዓመት እሥራት ፈጽመው ወደ ቤታቸው ተመልሰው ጌታ የሠራላቸውን ውለታ እየመሰከሩ ኖረው በ1976 ዓ.ም ከዚህ ዓለም በመልካም ዕረፍት ወደሚወዱት አባታቸው ተጠቀለሉ። መዝ. /116/፡6 “የቅዱሳኑ ሞት በእግዚአብሔር ፊት የከበረ ነው።”

“የእግዚአብሔርን ትእዛዝ የሚጠብቁት ኢየሱስንም በማመን የሚጸኑት ቅዱሳን ትዕግሥታቸው በዚህ ነው። ከሰማይም ከእንግዲህ ወዲህ በጌታ የሚሞቱ ሙታን ብፁዓን ናቸው። መንፈስ፡- አዎን ከድካማቸው ያርፉ ዘንድ ሥራቸውም ይከተላቸዋል ይላል ብለህ ጻፍ የሚል ድምፅ ሰማሁ” (ራእ. 14፡ 12-13)

ለ. 2ኛው ዙር ስደት፡-

ከአሰላ እሥራት በኋላ ከ1936-1940 ዓ.ም መካከል ሌላ ስደት ተነሣ። በከምባታና ሃዲያ አውራጃ ውስጥ እምነት በበለጠ ሁኔታ መስፋፋት ጀምሮ ሳለ በየቦታው የአማኞች ጸሎት ቤቶች በተጠናከረ ሁኔታ መመሥረት ጀመሩ። በዚህ ጊዜ በዘመኑ የነበሩት ባለሥልጣኖች “በየደረሳችሁበት ቦታ ሁሉ ቤተ ክርስቲያን እያላችሁ አትሥሩ” የሚል ክስ ስላነሱ እነ አቶ ሚቆሬ ዶሌቦና ሌሎችም መሰል ኋደኞቻቸው ታስረው መንገሳታት ጀመሩ። “እግዚአብሔር በሁሉ ስፍራ ስለሚገኝ እርሱ በመረጠው ስፍራ ጸሎት ቤቶችን በሽለቆም ሆነ በሜዳ፥ በከተማም ሆነ በገጠር እየሠራን እንሰበሰባለን።

የአማርኛ ፊደልንም የተማረ ሳልተማረ ያስተምራል” ብለው በጠንካራ አቋም መለሱላቸው።

ከሰይጣን ቀንበር በጌታ ኃይል የመላቀቃቸው እውነት ልባቸውን ጠልቆ ገብተዋል። እናም ክደው ወደ ኋላ በጣሉት ቀንበር ውስጥ ለመግባት አልፈለጉም። በዓላማቸው ጸንተው መቆምን ስለመረጡ አልተበገሩላቸውም ነበር።

“ጴጥሮስና ዮሐንስ ግን መልሰው እግዚአብሔርን ከመስማት ይልቅ እናንተን እንሰማ ዘንድ በእግዚአብሔር ፊት የሚገባ እንደሆነ ቊረጡ፤ እኛስ ያየነውንና የሰማነውን ከመናገር ዝም ማለት አንችልም አሉአቸው” (ዮሐ. 4:19)። በዚያም ዘመን የነበሩት አማኞች ይህንን የደቀ መዛሙርትን ዓርማ ያነሡ ክርስቲያኖች ነበሩ። “...የገዢ ቊጣ የተነሣብህ እንደሆነ ሥፍራህን አትልቀቅ” (መክ. 10:4)።

በዚህ መነሻ በሚሸግዳ ዙሪያ ከዱራሜ አካባቢ እምነታቸውን ካዱ ተብለው ወደ ሰባ የሚሆኑ አማኞች በ 1940 ዓ.ም ታሠሩ። በዱራሜ ከተማ ባለው እሥር ቤት ውስጥ እጆቻቸውን የፊጥኝ እና የኋሊት ታሥረው ሳሉ እሥረኞችን ቀን ቀን ይጠብቅ የነበረው ዘበኛ አቧራ ረግጦ ከእሥረኞች በአንዱ ግምባር ላይ የእናንተን መስቀል አርማ በግምባርህ ላይ እሥላለሁ ብሎ ግንባሩን በጫማው በመስቀል ቅርጽ ሁለት ጊዜ ረገጠው።

አማኙ በመስቀል ቅርጽ ግምባሩ በተረገጠበት ቦታ ላይ ዛሬ የዱራሜ ቊጥር 1 ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ጸሎት ቤት ተሠርቶአል። በፊት ለፊቱ ላይ ልክ እሥረኛው በተረገጠበት ትይዩ በአየር ላይ አሁን የመስቀል ዓርማ ተቀርጾ ይታያል። በዚያ ጸሎት ቤት ሕዝቡ ዛሬ እየተሰበሰበ ጌታን የሚያመልከው በእግዚአብሔር ዘላለማዊ ዕቅድ ነው።

በሚሸግዳና በዱራሜ በነበሩት ምእመናን ላይ ስደት ይጸና የነበረበት ምክንያት የጌታ እምነት ምሥጢር ጠልቆ ገብቷቸው የጸኑ ክርስቲያኖች የነበሩበት አካባቢ በመሆኑ ነበር። አንድ አማኝ ወደ እግዚአብሔር ሲጠጋ የጣላት ፈተና ይጸናበታል። ሆኖም “...እግዚአብሔርን የሚያውቁ ሕዝብ ይበረታሉ፤” (ዳን. 11:11-31)።

በሆሣዕና አውራጃም ሲጠየቁ ቃላቸው ያው ስለሆነ አውራጃውም የወረዳውን ውሳኔ አጽድቆ አሠራቸው። አማኞቹም ይግባኝ ጠይቀው ወደ ጠቅላይ ግዛቱ ወደ አሰላ ተወሰዱ። የአሰላ ፍርድ ቤት ዳኞችም የወረዳና የአውራጃ ፍርድ ይጸናል ብለው ፈረዱላቸው።

በዚያን ዘመን ከፍተኛ ጉዳዮችን የሚያጣሩ ተዘዋዋሪ ችሎቶች ከንጉሠ ነገሥቱ ዘንድ ታዝዘው ወደ ጠቅላይ ግዛቶች ይላኩ ስለነበረ በእግዚአብሔር ቅንጅት እንደ አጋጣሚ እነዚያ ከፍተኛ የመንግሥት ባለሥልጣኖች ወደ አሰላ ደርሰው ነበር።

ከእሥረኞቹ መካከል አባባ ሠጋሮ እና አቶ ዳዕሞ አበበ በአስተባባሪነት ይግባኝ ጠይቀው ለእነዚያ ባለሥልጣኖች ለማመልከት ወሰኑ። በዚያን ጊዜ ሁለቱም ይህንን አቤቱታ ከማቅረባቸው በፊት የተመካከሩበት ነገር ቢኖር የሚከተለው አሳብ ነበረ። “እነዚህ አፈንጉሦች እንደሌሎቹ ከፈረዱ ቤተ ክርስቲያናትን ላለመሥራትና ወንጌልን ላለማስተማር ወደ ከምባታና ሃዲያ ምድር አንመለስም። እንዲያውም ወደ ንጉሠ ነገሥቱ ሄደን አቤት እንላለን ያለን ዕድል ወድቀን በመኪናቸው ተደፍጥጠን መሞት ብቻ ነው” በማለት ስለ ጌታ እስከ መጨረሻ ድረስ ታማኞች ሆነው ለመሞት ወሰኑ።

ከዚያም ውሳኔ በኋላ “እናንተን በሕዝብ ላይ የሾማችሁ እግዚአብሔር ነው። የእግዚአብሔርንና የሰውን አደራ እንድትጠብቁ በዚህ በከፍተኛ ቦታ ላይ ሾሞአችኋልና ከእግዚአብሔር የሚመጣውን እውነተኛ የፍትሕ ውሳኔ በእናንተ በኩል እንጠብቃለን።” በማለት ከመጽሐፍ ቅዱስም ጥቅሶችን ጨምረው ጽፈው ለእነዚያ ከፍተኛ ባለሥልጣኖች አቤቱታቸውን አቀረቡ። እግዚአብሔርም የዘገየ ቢመስልም በሚያስፈልግበት ሰዓት ጉዳዩን በእነዚያ ባለሥልጣኖች በኩል ሆኖ ለማከናወን ደረሰላቸው። እነዚያ ባለሥልጣኖችም ጉዳያቸውን በጽዋና ከመረመሩ በኋላ “ከወረዳ እስከ ጠቅላይ ግዛት ድረስ የተፈረደባችሁ ፍርድ ውሳኔ ሁሉም ውድቅ ሆኖ <ሃይማኖት የግል ነው፤ አገር የጋራ ነው> የሚል የንጉሠ ነገሥቱ መመሪያ ቃል ስለአለ ሂዳችሁ የግል አምልኮአችሁን በሚያስፈልጋችሁ ሁኔታ ልታካሂዱ ነፃነት አላችሁ” ብለው ፈረዱላቸው። አባባ ሠጋሮ ከደስታ ብዛት የተነሣ በፊታቸው ጸጥ ብለው ቆመው እንደነበር ገልጸዋል።

ቆይተውም በልባቸው ጌታን አመስግነው የፍርድ ውሳኔ ወረቀት ተቀብለው ከአሰላ ወደ ከምባታና ሃዲያ በእግር ጉዞ ጀመሩ። በአርሲ ውስጥ የሚገኘውን ከሴ በረሃ በእግራቸው አቋርጠው ሲመጡ የውኃ ጥም በጣም አሰጨነቃቸው። በአንድ ሥፍራ ላይ ቁጭ ብለው ጌታን ውኃ እንዲሰጣቸው በጸሎት ከጠየቁት በኋላ ከየት መጣ የማይባል ዝናብ ዘንቦ ከጎርፍ በመጠጣት ጥማቸውን ረከተው ጌታን እያመሰገኑ በሰላም ወደ ከምባታና ሃዲያ ምድር ደረሱ። ከደረሱም በኋላ የፍርድ ውሳኔ ወረቀቱን ለማንም ሳያሳዩ ዝም ብለው ሥራቸውን ቀጠሉ። ከዚያ ጊዜ ጀምሮ ስደቱ አቅጣጫውን ቀይሮ ከሌላው አብሮ በመኖር